

AMSTERDAM

Lekstraat 63, 1079 EM
Tel. +31 20 301 29 50
Fax +31 20 301 29 60
E-mail: info@veilinghuisaag.com
Website: www.veilinghuisaag.com

GENÈVE

Rue du Rhône 59-I
CH-1204
Tel. +41 22 310 33 32
Fax +41 22 312 02 03

JAKARTA

Jl. Pasuruan no. 9,
10310
Tel. +62 21 315 86 36
Fax +62 21 398 99 533

SINGAPORE

30 Bideford Road #03-02
Thong Sia Building, 229922
Tel. +65 67 372 130
Fax +65 67 371 859

19^e EEUWSE SCHILDERIJEN
& een collectie werken door Oude Meesters
482
Amsterdam

Veiling: maandag 14 november 2016, 14 uur

Kijkdagen: vrijdag 11 t/m zondag 13 november, 10 - 17 uur

Restaurator Joanna Hofft zal tijdens de kijkdagen aanwezig zijn om u te informeren over de conditie van de aangeboden werken.

Wij danken het RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis te Den Haag voor de verleende hulp bij het catalogiseren van enkele van de aangeboden lots.

Eventuele gebreken of restauraties van de aangeboden lots staan niet beschreven. Voor meer informatie over de staat van een werk, adviseren wij u het conditierapport op te vragen.

U wordt verzocht binnen vijf werkdagen na de veilingdag de aangekochte objecten af te halen (zie ook de veilingvoorwaarden). Na vijf dagen is het slechts mogelijk goederen op afspraak af te halen.

The House of Hajenius

The world of tobacco in a unique Art Deco setting.

One of Europe's most renowned cigar houses - the House of Hajenius - has been based on the Rokin in Amsterdam since 1915. However, the history of Hajenius dates back to 1826 - the year in which Pantaleon Gerhard Coenraad Hajenius opened his cigar emporium. It was a successful venture. He was soon able to count royalty and the world's movers and shakers amongst his clientele, and Hajenius cigars were enjoyed far beyond the frontiers of the Netherlands.

Above all, the House of Hajenius' current premises are infused with tradition and good taste. Once inside you feel that you have stepped back in time. And effectively this is true, since the shop still retains the same atmosphere as in 1915. The historic interior with its refined ornamentation is so imposing that it has a sobering effect on everyone who witnesses it. You almost feel that you should speak in hushed tones. It is certainly worth a visit.

Smoking lounge available

P.G.C.Hajenius, Rokin 92-96, 1012 KZ Amsterdam, The Netherlands
phone: 00 31 (0)20 - 623 74 94, fax: 00 31 (0)20 - 638 72 21, www.hajenius.com

Hamriatto

See
All
This

Een gratis proefnummer van See All This, hét kunstmagazine, ligt voor je klaar bij AAG.

Voor AAG relaties nu 25% korting op een jaarabonnement (€ 30 in plaats van € 40) via: www.seeallthis.com/aanbieding

INDEX

Antwerpse School	1	Koningh, L. de	73
Apol, L.	38	Leickert, C.	62, 81
Baglione, G. <i>naar</i>	2	Maris, J.	92
Bensa II, A.R. von	45	Maris, J. <i>toegeschreven aan</i>	93
Bles, D.	25	Mastenbroek, J.H. van	88, 89
Blommers, B.J.	17	Meijer, L.	5
Bock, T. de	102	Mij, H. van der <i>toegeschreven aan</i>	14
Bommel, E.P. van	84	Nakken, W.C.	41
Boogaard, W.J.	36	Neer, A. van der <i>navolger van</i>	8
Breitner, G.H.	28 - 30	Neuhuys, A.	24
Breuhaus de Groot, F.A.	72	Noltee, C.	39
Brouwer, P.M.	78	Opdenhoff, G.W.	50
Brunel de Neuville, A.A.	10	Pieters, E.	37
Camphuysen, G.D.	11	Pool II, J.	13
Caro, B. de <i>toegeschreven aan</i>	9	Rappard, A. van	90
Eerelman, O.	26	Richet, L.	100
Eickelberg, W.H.	64	Robertson, S.	20
Engel, F.	98	Roelofs, W.	94 - 96
Eversen, A.	70, 71	Ronner-Knip, H.	32, 33, 42
Garf, S.	21	Roosenboom, N.J.	52
Goyen, J. van <i>navolger van</i>	6	Rust, J.A.	85
Greive, J.C.	76	Ryckhals, F.	3
Groenewegen, A.J.	23	Sadée, P.	18
Guilbert, N.	40	Scherrewitz, J.F.C.	57, 99
Heer, M. de	12	Sluiter, W.	87
Hendriks, G.	53	Spohler, J.F.	61
Hilditch, G.	47	Springer, C.	91
Hilverdink, E.A.	63	Stok, J. van der	82
Hilverdink, J.	65, 80	Stroebel, J.A.B.	15, 16
Hoedt, J.H.W.	46	Swebach, J.F.J.	44
Hollandse School	7	Teniers II, D. <i>naar</i>	4
Hulk I, A.	56	Tom, J.B.	97
Hulk sr., J.F.	75	Verheijen, J.H.	66
Jongh, O.R. de	86	Verhoesen, A.	34, 35, 43
Karsen, K.	58	Verschuur, W.	48
Karssen, A.N.M.	54	Vertin, P.G.	59, 67 - 69, 79
Kate, M. ten	22	Verveer, S.L.	74
Kleijn, L.J.	51	Waay, N. van der	27
Klerk, W. de	49	Wayen Pieterszen, A. van der	83
Klinkenberg, J.C.K.	60	Weissenbruch, J.H.	103 - 105
Koekkoek I, M.A.	77	Westerbeek sr., C.	101
Koekkoek jr., H.	55	Witkamp, E.	19
Koekkoek, H.W.	31		

's Zomers Bloemen. Voor fabelachtig mooie bloemen,
 kaarsen, vintage, design, geuren,
 smaken en wisselende exposities.
 Dat is 's Zomers. We zien u graag.

Van Oldenbarneveltstraat 144
 3012GX Rotterdam
 tel: 010 4127746
 fax: 010 4127706
 email: winkel@zomersbloemen.nl
 www.zomersbloemen.nl

VERKLARING VAN DE GEBRUIKTE CATALOGUSTERMEN

De volgende uitdrukkingen met verklaring worden door AAG gebezigd in de beschrijvingen van de lots in de catalogus.

Wij laten ons daarin niet uit over de conditie van het lot of de mate van restauraties aan een lot. Hiertoe kunt U een conditierapport bij ons aanvragen. Wij adviseren bidders de werken zelf grondig te inspecteren.

Namen of herkende toeschrijvingen van een kunstenaar zonder enige kwalificatie:

“Toegeschreven aan...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk naar alle waarschijnlijkheid geheel of gedeeltelijk van de hand van de kunstenaar is.

“Atelier van ... / Werkplaats van...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk in het atelier of in de werkplaats van de kunstenaar, mogelijk onder de supervisie van de kunstenaar is gemaakt.

“Omgeving van...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk vervaardigd is in de tijd van de kunstenaar en blijkt geeft van diens invloeden.

“Navolger van...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk is uitgevoerd in de stijl van de kunstenaar maar dat het niet noodzakelijk door één van diens leerlingen is gemaakt.

“In de manier van...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk is uitgevoerd in de stijl van de kunstenaar maar stamt van later datum.

“Naar...”

Wij zijn de mening toegedaan dat het werk een kopie is (daterend van dat moment of van later datum) van een werk van de kunstenaar.

De beschrijvingen van de lots in deze catalogus zijn tot stand gekomen door zorgvuldig onderzoek en/ of nauwe samenwerking en consultatie met en van gekwalificeerde specialisten op het specifieke gebied.

*Eventuele gebreken of restauraties van de aangeboden lots staan niet beschreven.
Indien u meer informatie wenst over de staat van een werk,
verzoeken wij u contact met ons op te nemen of een conditierapport op te vragen.*

VOLGRECHT

Het Volgrecht is met ingang van 1 april 2006 ingevoerd en geldt voor:

Originele kunstwerken gemaakt door kunstenaars (levend of tot 70 jaar na overlijden), die onderdaan of inwoner zijn van een land aangesloten bij de EU of EER of van een land dat een gelijk Volgrecht toekent.

Arts & Antiques Group BV zal de wettelijk verplichte Volgrecht-vergoeding verhalen op de koper en zorgdragen voor de financiële afwikkeling.

De volgrechtvergoeding wordt berekend vanaf € 3.000,- over de verkoopprijs inclusief opgeld (exclusief BTW) en is samengesteld uit de volgende percentages:

> € 3.000	- ≤ € 50.000	4%
> € 50.000	- ≤ € 200.000	3%
> € 200.000	- ≤ € 350.000	1%
> € 350.000	- ≤ € 500.000	5%
> € 500.000		0,25%

(met een maximum van €12.500,-)

ROLEX

THE DAY-DATE 40

The international symbol of performance and success, reinterpreted with a modernised design and a new-generation mechanical movement.
It doesn't just tell time. It tells history.

OYSTER PERPETUAL DAY-DATE 40
IN 18 CT WHITE GOLD

SCHAAP CITROEN

T. +31(0)20 346 34 00
schaapcitroen.nl

ROLEX BOUTIQUE

T. +31(0)20 671 47 14
P.C. Hoofstraat 40 - Amsterdam

LEON MARTENS

T. +31(0)43 325 63 63
leonmartens.com

OGER

ATTOLINI
BERWICH
BOGLIOLI
BRIONI
CANALI
CARUSO
CORNELIANI
DELLA CIANA
ELEVENTY
ETRO
FEDELI
FINAMORE
FORMICOLA
FRAY
GHERARDI
HERNO
INCOTEX
ISAIA
JACOB COHËN
LORO PIANA
MAFFEIS
MANTELLASSI
MARINELLA
MONCLER
ORAZIO LUCIANO
PT01
ROTA
RUBINACCI
SANTONI
TOM FORD
WOOLRICH

OGER.NL

visaandeschelde
RESTAURANT AMSTERDAM-ZUID

BUSINESS POWER LUNCH

GEZONDE & LICHTE LUNCH | BINNEN EEN UUR | 3-GANGEN MENU

VAN MAANDAG TOT VRIJDAG | 12:00 - 14:30 | € 40 P.P.

FEESTDAGEN & VIS

VIERT U DIT JAAR OOK DE FEESTDAGEN BIJ VISAANDESCHELDE?
WE ZIJN TIJDENS KERST ALLE AVONDEN GEOPEND VOOR EEN FEESTELIJK DINER!

OPENINGSTIJDEN:

ZAT 24 DECEMBER	17:30-23:00
ZON 25 DECEMBER	17:30-23:00
MA 26 DECEMBER	17:30-23:00

WEGENS SUCCES IS DIT JAAR OOK VISAANDESCHELDE
OP OUDJAARSVOND GEOPEND VOOR DINER.
AANSLUITEND KUNT U KNALLEND 2017
IN MET ONZE LIVE BAND IN THE ROAST ROOM!

ZAT 31 DECEMBER	19:00-23:30 ROAST 22:00-04:00
ZON 01 JANUARI	GESLOTEN

VOOR MEER INFORMATIE: WWW.VISAANDESCHELDE.NL

JOANNA HOFFT ART RESTORATION

uitsluitend op afspraak

t: +31(0)6 54 64 00 04 | e: info@joannahofft.nl | i: www.joannahofft.nl

conservering en restauratie van schilderijen en beschilderde objecten

AMSTERDAM | MAASTRICHT | ROERDALEN

Wij maken u attent op het volgende:

Voordat u de goederen afhaalt dient de betaling binnen te zijn op onze bankrekening NL28FVLB0637264002 tnv. St. Derden Gelden. Ook kunt u contant betalen, alsmede per pin of creditcard.

Voor creditcards zijn wij helaas genoodzaakt kosten door te berekenen.

U wordt verzocht binnen vijf werkdagen na de veilingdag de aangekochte objecten af te halen (zie ook de veilingvoorwaarden). Niet afgehaalde goederen worden na vijf dagen in opslag gegeven op kosten van de koper. De kosten per object bedragen: transport €10,- / opslag €5,- per dag.

Na vijf dagen is het slechts mogelijk goederen op afspraak af te halen.

*Eventuele gebreken of restauraties van de aangeboden lots staan niet beschreven.
Indien u meer informatie wenst over de staat van een werk,
verzoeken wij u contact met ons op te nemen of een conditierapport op te vragen.*

Van
Gogh
Museum

Amsterdam

‘Ik werk op dit moment aan een bouquet van 12 zonnebloemen in een geel aarden pot en heb plan het atelier geheel te decoreeren met niets dan zonnebloemen.’

Brief van Vincent van Gogh aan zijn zuster Willemien, Arles, 21 of 22 augustus, 1888.

The Sunflower Collective brengt Van Gogh-liefhebbers en ambassadeurs bijeen om samen van zijn kunst te genieten.

U draagt met 1.000 euro per jaar bij aan de tentoonstellingen van het Van Gogh Museum. Met de tentoonstelling *Daubigny, Monet, Van Gogh. Impressies van het landschap* die nog tot en met 29 januari 2017 te zien is, laten we bijvoorbeeld zien wat de invloed was van de Franse schilder Charles-François Daubigny op jongere kunstenaars als Vincent van Gogh, Claude Monet en Camille Pissarro.

Als lid van The Sunflower Collective heeft u een aantal bijzondere privileges, zo ontvangt u onder meer:

- een jaarkaart waarmee u samen met een introduc e altijd, onbeperkt en direct toegang tot het Van Gogh Museum heeft;
- vier entreekaarten, waarmee u uw familie of vrienden kan verrassen;
- uitnodigingen voor feestelijke openingen en exclusieve bijeenkomsten;
- een uitnodiging voor het jaarlijks galadiner;
- korting in de museumwinkel en webshop.

Wilt u een bijdrage leveren of meer informatie ontvangen, neemt u dan contact op met Floor van Kollem via thesunflowercollective@vangoghmuseum.nl of bel op 020-570 87 17.

Van Gogh houdt je bezig.

www.claesiversen.com

Claes Iversen

ÉÉN VAN DE OUDE MEESTERS.

VAN BMW AMSTERDAM.

BMW Amsterdam
Pieter Braaijweg 12
1114 AJ Amsterdam
Tel (020) 460 46 90

www.bmw-amsterdam.nl
info@bmwams.nl

**BMW maakt
rijden geweldig**

1

1
Antwerpse School
 (Eerste kwart 17e eeuw)
De kruisiging
 Olieverf op paneel, 56 x 86 cm
 € 1.000 - 1.500

2

Naar Giovanni Baglione (1566/1573-1643/1645)

(Vlaams/Frans, eerste kwart 17e eeuw)

De heilige Franciscus in extase

Olieverf op paneel, 156.8 x 114 cm

Herkomst:

- Waarschijnlijk onderdeel uitgemaakt van het interieur van de Basiliek van Onze-Lieve-Vrouwe-Tenhemelopneming, Maastricht
- Collectie pastoor Fr. Brune, Maastricht
- Particuliere collectie, Nederland
- Via vererving in het bezit van de huidige eigenaren

Tentoonstelling:

Theo Swagemakers Museum, Haarlem, 2007 - 2012

N.B.:

Het originele werk van de hand van Giovanni Baglione bevindt zich in de collectie van het Art Institute Chicago in de Verenigde Staten (inv.no 2002.378) en was opgenomen in de tentoonstelling *Caravaggio en de Nederlanden* in het Centraal Museum te Utrecht in 1952.

€ 3.000 - 5.000

3

4

3

François Ryckhals

(Middelburg 1609 - 1647)

Stalinterieur met geiten, koeien en kippen

Gemonogrammeerd m.o.

Olieverf op paneel, 41.2 x 62.3 cm

€ 1.000 - 1.500

4

Naar David Teniers II (1610-1690)

(Circa 1700)

Boogschietende boeren

Met signatuur l.o.

Olieverf op doek, 60.3 x 74.9 cm

N.B.:

Het betreft hier een kopie naar het schilderij *Tiro con arco* (*Boogschieten*) (circa 1645) door David Teniers II, welke is opgenomen in de collectie van het Museo del Prado te Madrid (cat.no. P01790).

€ 1.000 - 2.000

5

6

7

8

5

Louis Meijer

(Amsterdam 1809 - Utrecht 1866)

Het redden van het stoomschip

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 37,2 x 49,1 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 7 september 1995, lot 309

- Particuliere collectie, Nederland

€ 800 - 1.200

6

Navolger van Jan van Goyen (1596-1656)

(17e eeuw)

Rivierlandschap met zeilschepen

Met initialen en datering 1643 op zijkant boot r.o.

Olieverf op paneel, 22,8 x 28,8 cm

€ 800 - 1.200

7

Hollandse School

(17e eeuw)

Schepen op woelig water

Met monogram J.R. l.o.

Olieverf op paneel, 30,4 x 35,8 cm

€ 700 - 900

8

Navolger van Aert van der Neer (1603-1677)

(Tweede helft 17e eeuw)

Rivierlandschap met vissers bij volle maan

Met monogram r.o.

Olieverf op paneel, 23,4 x 28 cm

N.B.:

De afgebeelde brug heeft de kunstenaar ontleend aan een ets van Adriaen van Ostade (Bartsch nr. 26).

€ 800 - 1.200

9

10

9

Toegeschreven aan Baldassare de Caro

(Napels 1689 - 1750)

Jachtbuit van rangvogels in een boslandschap

Gemonogrammeerd r.o.

Olieverf op doek, 49.2 x 62.1 cm

€ 800 - 1.200

10

Alfred-Arthur Brunel de Neuville

(Parijs 1852 - 1941)

Nature morte aux groseilles, cerises et citrons

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 65 x 91.8 cm

€ 1.500 - 2.500

11

11

Govert Dircksz. Camphuysen

(Dokkum 1623/1624 - Amsterdam 1672)

*Schuurinterieur met vaatwerk*Met monogram *WK* op plank m.m.

Olieverf op paneel, 33.6 x 25.5 cm

Herkomst:

- Veiling Mak van Waay, Amsterdam, 25/29 november 1952, lot 69 (afb.) (als Willem Kalf)

- Collectie de heer G.W. van Aardenne (1888-1983), Dordrecht

- Via vererving naar de huidige eigenaresse

Literatuur:

L. Grisebach, *Willem Kalf (1619-1693)*, Gebr. Mann Verlag, Berlin, 1974, cat.no. C16 (onder afgeschreven werken)

Tentoonstelling:

Dordrechts Museum, Dordrecht, *Nederlandse Stillevens uit vier eeuwen*, juli - augustus 1954, cat.no. 59 (als Willem Kalf)

€ 1.500 - 2.500

12

12

Margareta de Heer

(Leeuwarden 1600/1603 - 1658/1665)

Ganzen (ca. 1655)

Gesigneerd op boomstronk m.o.

Gouache en Arabische gom op perkament, 28.3 x 23.2 cm

Herkomst:

- Veiling Phillips, Londen, 6 juli 1994, lot 154a
- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 12 november 1996, lot 118 (incl. kopie aankoopnota)
- Particuliere collectie, Nederland

Literatuur:

V. Mans, P. Breuker, P. Karstkarel, *Margareta de Heer* (circa 1600 - circa 1665), Fries Museum & Friese Pers Boekerij, Leeuwarden, 2002, pag. 124, cat.no. 28

Tentoonstelling:

Fries Museum, Leeuwarden, *Margareta de Heer: dé Friese kunstenaars van de 17de eeuw*, 9 maart - 2 juni 2002

N.B.:

Margareta de Heer groeide op in een artistieke familie maar alsnog was het in de zeventiende eeuw een uitzondering om als vrouw het kunstenaarsvak te beoefenen. Margareta moet dus erg ambitieus geweest zijn en in bronnen uit 1636 wordt haar reputatie als uitmuntende portret- en stillevenschilder al geprezen in de hoge culturele kringen van de Nederlanden. Haar oeuvre bestaat met name uit prachtige stillevens van gedetailleerde bloemen, vogels, vlinders en vliegen maar zij was ook erg vaardig in het verbeelden van boerenlandschappen, genrestukken en mythologische en Bijbelse onderwerpen.

€ 3.000 - 5.000

EEN KORTE GESCHIEDENIS VAN DE PORTRETSCHILDERKUNST

Door de eeuwen heen heeft portretkunst de mens geïntrigeerd en geïnspireerd. Het schept de mogelijkheid een kijkje te nemen in andere tijdperken en in andere levens. De eerste portretten dateren al uit de oudheid uit de Fayoum-oase in Egypte waar de portretten van burgers na het overlijden op de mummies van de doden werden bevestigd. Ook werden in de oudheid portretten al afgebeeld op muntstukken en uitgehouwen tot sculpturen. Gedurende de middeleeuwen verminderde de populariteit van de portretkunst en was deze vorm slechts voorbehouden aan rijke adel en vorsten.

Vanaf de vijftiende eeuw steeg de vraag naar portretten door een hernieuwde interesse in de oudheid en de opkomst van het humanistische gedachtegoed. De individu komt centraal te staan en het belang van een sterke gelijkenis van het portret met de geportretteerde neemt toe. Ook het gevoel van verbinding tussen het portret en het publiek wordt steeds belangrijker en schilders gebruikten verscheidene slimme trucjes om dit gevoel van contact te vergroten. Een bekend voorbeeld hiervan is de lach van de Mona Lisa van Leonardo da Vinci, die de kijker overal lijkt te volgen (ca 1503-05, Musée du Louvre, Parijs). In de vijftiende eeuw ontstond ook het zelfportret en gedurende de opeenvolgende eeuwen nam deze vorm van portretteren steeds meer in populariteit toe. Schilders verwerkten hun eigen portretten in hun schilderijen, zoals Jan Steen op zijn schilderij *De Prinsjesdag* (ca 1665, Rijksmuseum, Amsterdam), en begonnen zichzelf ook als zelfstandig onderwerp te schilderen zoals de vele zelfportretten van Rembrandt van Rijn.

Portretten dienden niet alleen om de gelijkenis van de geportretteerde vast te leggen, maar ook om bijvoorbeeld het beroep, de status, de deugd, de schoonheid of de kwaliteiten van de geportretteerde te verbeelden en te vereeuwigen. Naast het vastleggen van uiterlijk vertoon werden portretten vaak bij belangrijke gelegenheden zoals huwelijken gemaakt of in miniatuur vorm gegeven als innige herinnering aan goede vrienden of familie bij een afscheid. Veel portretten bevatten dan ook symbolische betekenissen. Zo symboliseerde een tros druiven vruchtbaarheid of maagdelijkheid, konden honden in een huwelijksportret duiden op trouw of ter

bewaking van moreel gedrag terwijl katten in kunst uit het westen vaak symbool stonden voor negatieve karaktereigenschappen zoals hebzucht.

De portretkunst zag een enorme toename gedurende de 16^e en 19^e eeuw door de toegenomen toegankelijkheid van de schilderkunst voor de middenklasse, mede door de nieuwe mogelijkheid olieverf en canvas in massaproductie te maken. Dit creëerde zowel meer mogelijkheden voor aspirerende kunstenaars als voor het laten portretteren van de middenklasse. In de 19^e eeuw bloeide het neoclassicisme op als gevolg van de verlichting met als centrale punt de rede en de wedergeboorte van de oudheid. Als reactie op deze stroming ontwikkelde de romantiek zich met als uitgangspunt intuïtie en emotie. Deze stijl karakteriseert zich door energieke penseelstreken en dramatische voorstellingen en portretten. Door de vele ontwikkelingen die in de negentiende eeuw plaats vonden, zoals de Franse revolutie, de Industriële Revolutie en de nieuwe klasse maatschappij, werden de 'gewone mensen' en de arme bevolking van Europa steeds vaker het onderwerp van de portretschilderkunst van de negentiende eeuw. Dit manifesteerde zich in het realisme, waarin schilders juist weer gebruik maakte van sobere kleuren en alledaagse bezigheden van de gewone mens visualiseerde, zoals in de schilderijen uit de beweging van de Haagse School van onder andere Jozef Israëel en Willem Roelofs.

De komst van de fotografie luidde de neergang van de populariteit van de portretschilderkunst in. Doordat de fotografie de mogelijkheid met zich mee bracht het precieze uiterlijk van een geportretteerde vast te leggen, raakten schilders geïnteresseerd om andere kenmerken, symbolen en emotie vast te leggen in portretkunst. Zelfportretten en portretten werden steeds abstracter en meer experimenteel. Ondanks de afname in populariteit van deze vorm van schilderkunst, blijven portretten mensen nieuwsgierig maken, ontroeren of ontzag inboezemen. Dankzij portretkunst blijft het mogelijk een kleine tijdreis te maken en inzicht te krijgen in het leven van voorouders, historische figuren of biedt het een mogelijkheid tot zelfreflectie.

13

14

13

Juriaen Pool II

(Amsterdam 1665/1666 - 1745)

Portret van een elegante dame gezeten bij fontein met oester in de hand
Gesigneerd l.m.

Olieverf op doek, 55.6 x 47.8 cm

N.B.:

Juriaen Pool II groeide op als wees in het Burgerweeshuis te Amsterdam, het huidige Amsterdam Museum. Zijn vader, Jurriaan Pool I, was zilversmid en stierf al in 1669 toen Juriaen vier jaar was. Vanwege zijn vaders lidmaatschap bij het gilde, waardoor weduwen en wezen van collega's gesteund werden, kon de jonge Pool II toch een opleiding in de kunsten genieten. In 1693 trouwde hij met Rachel Ruysch, de beroemdste vrouwelijke kunstenaar van zijn tijd, vooral bekend om haar weelderige bloemstillevens, waarmee hij tien kinderen kreeg.

€ 1.500 - 2.000

14

Toegeschreven aan Hieronymus van der Mij

(Leiden 1687 - 1761)

Elisabeth Charlotte van de Palts, hertogin van Orléans

Met monogram en datering 1733 r.b.

Olieverf op paneel, 18.5 x 15.2 cm

Herkomst:

- Kunstsammlung Herbeck, Duitsland

- Particuliere collectie, Nederland

€ 1.000 - 2.000

15

15
Johannes Antonie Balthasar Stroebel
 (Den Haag 1821 - Leiden 1905)
A lady and a gentleman in the hall of a patrician house
 Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 39.4 x 28.9 cm

Herkomst:

- Veiling Paul Brandt, Amsterdam, 13 mei 1975, lot 116a (incl. kopie aankoopnota)

- Particuliere collectie, Nederland

€ 800 - 1.200

16

16
Johannes Antonie Balthasar Stroebel
 (Den Haag 1821 - Leiden 1905)
A young lady standing by a staircase
 Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 39.2 x 28.7 cm

Herkomst:

- Veiling Paul Brandt, Amsterdam, 13 mei 1975, lot 116a (incl. kopie aankoopnota)

- Particuliere collectie, Nederland

€ 800 - 1.200

17

18

17

Bernardus Johannes Blommers

(Den Haag 1845 - 1914)

Moeder en kind

Resten signatuur r.o.

Olieverf op doek op paneel, 29.2 x 37.2 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, België

€ 1.000 - 2.000

18

Philip Sadée

(Den Haag 1837 - 1904)

*Interieur met boerin*Gesigneerd en gedateerd *Scheveningen '80* r.o.

Olieverf op papier op paneel, 22.4 x 29 cm

N.B.:

Een vergelijkbaar schilderij maakt onderdeel uit van *De Mesdag* Collectie te Den Haag en is geregistreerd bij het RKD onder kunstwerknr. 30169.

€ 800 - 1.200

19

20

19
Ernst Witkamp
 (Amsterdam 1854 - 1897)
Figuurstudie
 Gesigneerd l.o.
 Olieverf op doek, 41.4 x 33.5 cm
 € 800 - 1.200

21

20
Suze Robertson
 (Den Haag 1855 - 1922)
Boerderij
 Restanten signatuur r.o.
 Olieverf op paneel, 45.4 x 56 cm
 Herkomst:
 - Kunsthandel M.L. de Boer, Amsterdam (inv.no. 5230)
 - Particuliere collectie, Nederland
 € 1.000 - 2.000

21
Salomon Garf
 (Amsterdam 1879 - Auschwitz 1943)
En mooie weerspiegeling
 Gesigneerd r.o.
 Olieverf op doek, 79.4 x 50.3 cm
 Herkomst:
 - Larensche Kunsthandel, Laren (NH)
 - Particuliere collectie, Nederland
 € 800 - 1.200

22

23

22

Mari ten Kate

(Den Haag 1831 - Driebergen 1910)

Enfants au jeu aux landes

Gesigneerd r.o.

Aquarel op papier, 25.5 x 30 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Frankrijk

€ 1.000 - 2.000

23

Adrianus Johannes Groenewegen

(Rotterdam 1874 - Horn 1963)

Cattle in the meadow

Gesigneerd r.o.

Titel deels zichtbaar m.o.

Aquarel op papier, 21.6 x 30.9 cm

€ 800 - 1.200

24

24

Albert Neuhuys

(Utrecht 1844 - Locarno 1914)

Dagdromen

Gesigneerd en gedateerd 79 l.o.

Aquarel en inkt op papier, 32.7 x 19.8 cm (binnen passe-partout gemeten)

€ 800 - 1.200

25

25

David Bles

(Den Haag 1821 - 1899)

De vioolspeler

Gesigneerd r.o.

Aquarel en gouache op papier, 41.4 x 30.6 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 6 mei 2009, lot 196

- Particuliere collectie, Nederland

€ 2.500 - 3.500

26

26

Otto Erelman

(Groningen 1839 - 1926)

Jong meisje met sint-bernard

Gesigneerd l.o.

Zwart krijt gehoogd met wit en houtskool op papier op karton, 76.5 x 58.5 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 19 januari 1999, lot 34

- Kunsthandel Wim de Boer, Alkmaar

€ 3.000 - 4.000

27

27
Nicolaas van der Waay
 (Amsterdam 1855 - 1936)
Het verlegen kind
 Gesigneerd l.o.
 Aquarel op papier, 74.1 x 45.5 cm
 € 700 - 900

28

29

28
George Hendrik Breitner
 (Rotterdam 1857 - Amsterdam 1923)
Markt bij avond (1880-1884)
 Gesigneerd l.o.
 Aquarel, potlood en inkt op papier, 24.8 x 37.3 cm
 Herkomst:
 Particuliere collectie, Nederland
 N.B.:
 Wij danken mr. drs. Mayken Jonkman van het RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis te Den Haag voor haar hulp bij het catalogiseren van dit lot.
 € 1.000 - 2.000

29
George Hendrik Breitner
 (Rotterdam 1857 - Amsterdam 1923)
Het bouwterrein van het Wilhelmina Gasthuis (ca. 1891)
 Gesigneerd r.o.
 Zwart krijt op papier, 42.7 x 57 cm
 N.B. I:
 Een vergelijkbaar schilderij en schets staan afgebeeld in: J.F. Heijbroek, E. Schmitz, *George Hendrik Breitner in Amsterdam*, Uitgeverij Thoth, Bussum, 2014, pag. 147.
 N.B. II:
 Wij danken mr. drs. Mayken Jonkman van het RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis te Den Haag voor haar hulp bij het catalogiseren van dit lot.
 € 800 - 1.200

30

30

George Hendrik Breitner

(Rotterdam 1857 - Amsterdam 1923)

Cavallerie op manoeuvre (1880-1884)

Gesigneerd l.o.

Aquarel, gouache en potlood op papier, 32.1 x 27.8 cm

Herkomst:

- Collectie Hidde Nijland (1853-1931), Den Haag

- Particuliere collectie, Nederland

Tentoonstelling:

- Rotterdamsche Kunstkring, Rotterdam, *Verzameling Hidde Nijland,**Collectie Schilderijen, Aquarellen en Schetsen van G.H. Breitner,*

9 oktober - 6 november 1924, no. 31

Literatuur:

- Catalogus Rotterdamsche Kunstkring, Rotterdam, *Verzameling**Hidde Nijland, Collectie Schilderijen, Aquarellen en Schetsen van G.H.**Breitner,* 9 oktober - 6 november 1924, no. 31

N.B.:

Wij danken mr. drs. Mayken Jonkman van het RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis te Den Haag voor haar hulp bij het catalogiseren van dit lot.

€ 1.000 - 2.000

31

31

Hermanus Willem Koekkoek

(Amsterdam 1867 - 1929)

Franse Cavalierist

Gesigneerd en gedateerd 1888 l.o.

Olieverf op doek, 45.5 x 30.65 cm

N.B.:

Hermanus Willem Koekkoek staat bekend om zijn militaire voorstellingen, veelal uit de Duits-Franse oorlog (1870-1871), waarvoor hij uitvoerig historisch onderzoek verrichtte. Hij schilderde bij voorkeur cavaleriecharges, maar ook het dagelijks soldatenleven intrigeerde hem.

€ 800 - 1.200

32

32

Henriette Ronner-Knip

(Amsterdam 1821 - Elsene 1909)

Twee honden vechten om een been

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 32.1 x 47.3 cm

Herkomst:

- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 27 oktober 1997, lot 13

- Particuliere collectie, Nederland

N.B.:

Hetzelfde onderwerp werd in 1869 reeds door Ronner uitgebeeld

en staat afgebeeld in: H.J. Kraaij, *Henriette Ronner-Knip (1821-1909)*,*Een virtuoos dierschilderes*, Scriptum Art, Schiedam, 1998, pag. 71, no.

58.

€ 3.000 - 5.000

33

33

Henriette Ronner-Knip

(Amsterdam 1821 - Elsene 1909)

Hollands weidelandschap met paarden, rundvee en konijnen (ca. 1845)

Gesigneerd en onduidelijk gedateerd 184? r.o.

Olieverf op doek, 75.9 x 106 cm

N.B.:

Mogelijk betreft het hier het werk waarmee de kunstenaar in 1845 deelnam aan de Parijse Salon, getiteld *Chevaux et vaches au pré* (cat.no. 923).

€ 5.000 - 8.000

HENRIETTE RONNER-KNIP (1821-1909)

De Nederlands-Belgisch kunstschilderes Henriette Ronner-Knip verwierf internationale bekendheid met haar schilderijen van katten, kittens, honden en andere dieren. Feilloos wist zij de textuur van de vachten van dieren weer te geven en de speelse karakters in verf te vangen. In haar tijd was zij bovendien één van de weinige vrouwelijke schilders die met haar werk de kost kon verdienen.

Henriette kwam uit een opvallende Brabantse kunstenaarsfamilie, de familie Knip telde in de twee generaties vóór Henriette reeds tal van kunstschilders. Zij werd dan ook al op jonge leeftijd door haar omgeving geprikkeld en kreeg het enthousiasme voor schilderen van haar vader mee. Josephus Augustus Knip was van oorsprong behangselschilder, maar werd het aanbrengen van decoraties op wanden beu. Hij wijdde zich daarna enkel aan het schilderen van landschappen en dieren. Op elfjarige leeftijd kreeg de jonge Henriette een schildersezal cadeau en mocht zij lessen volgen in het atelier van haar vader. Deze drong aan op het schilderen van historiestukken en portretten, genres die op dat moment goed in de markt lagen. Toch had Henriette meer aandacht voor landschapsscènes, de beesten op het erf en kleinere huisdieren. Zo sloeg zij al vrij snel thematisch haar eigen richting in. Op veertienjarige leeftijd vervaardigde zij met haar broer August het werk *De boerderij van Zijne K.H. de Prins van Oranje bij Tilburg* dat werd aangeschaft door de koninklijke familie. Dit bracht drie jaar pensioen op voor haar vader die zijn beroep als schilder noodgedwongen moest opzeggen door een oogziekte. Het volgende jaar was een van haar werken al te zien op een expositie in Düsseldorf. Vanaf 1838 werd haar werk bijna elke Tentoonstelling van Levende Meesters tentoongesteld. Vanaf het moment dat haar vader blind werd moesten Henriette en haar broer August het gezin voorzien van levensonderhoud. Dit deden zij door het ver-

vaardigen van schilderijen die zij voor rond de honderd gulden verkochten. Haar schilderijen begonnen al goed te verkopen en zij werd een 'verdienstelijke jeugdige kunstenaressé' genoemd. Na de dood van haar ouders verhuisde Henriette in 1848 naar Amsterdam. Hier werd zij het eerste vrouwelijke lid van het kunstenaarsgenootschap Arti et Amicitiae.

De werken van Ronner-Knip zijn onder te verdelen in drie periodes. Haar eerste periode, toen zij woonachtig was in Vught, Beek en Berlicum, kenmerken zich door landelijke taferelen. In Brabant schilderde en tekende zij verscheidene stalinterieurs, boerderijdieren en boerenlandschappen. Door de industrialisatie, verstedelijking en het daardoor veranderende landschap nam de vraag naar deze schilderijen toe. Haar tweede periode brak aan toen zij na haar huwelijk met Feico Ronner naar Brussel verhuisde. Aldaar legde zij zich voornamelijk toe op taferelen met straathonden en hondenkarren. Deze werken werden zo populair dat ze ook de schoothondjes van Koningin Maria Hendrika en diens zuster Maria van Hohenzollern-Sigmaringen mocht vereeuwigen. Het schilderen van honden werd zo een nieuw specialisme, hoewel in Engeland dergelijke schilderijen, vooral scènes met jachthonden, al wel in trek waren. Na 1870 brak Henriette's derde en laatste periode aan, waarin zij voornamelijk katten en salonpoezen schilderde. Er zijn wel honderden poezenschilderijen van de hand van Ronner-Knip: door keurige negentiende eeuwse interieurs ravottende katten, kleine katjes al snorrend bij de moederpoezen en spelend met bolletjes wol, katten hangend in gordijnen of voorzichtig stappend over de toetsen van een piano.

Ronner-Knip kreeg met Feico Ronner vijf kinderen. Door zijn slechte gezondheid oefende haar man geen beroep uit en

Ronner-Knip was dus de kostwinner van het gezin, wat in die tijd nog niet veel voorkomend was. Henriette Ronner-Knip exposeerde met regelmaat in Duitsland, Engeland, Frankrijk en Amerika. De prijs en de populariteit van haar werken steeg aanzienlijk door de jaren heen. In 1850 besloten Henriette en haar man Feico een reis naar Zwitserland te maken. Deze reis verliep via een tussenstop in Brussel, maar verder dan Brussel zouden ze niet komen en het echtpaar bleef daar hun gehele leven wonen. Brussel was een groeiend cultureel centrum en had een perfecte positie tussen Amsterdam en Parijs in waardoor veel kunstenaars zich rond deze tijd hier vestigden. In de eerste jaren in Brussel had het gezin Ronner-Knip het niet breed en bracht Henriette veel bezoeken aan het platteland rondom Brussel ter inspiratie van haar landelijke kunstwerken van koeien en paarden. In deze periode overleed haar eerste dochter en moest zij erg hard werken om het gezin te kunnen voeden. Geleidelijk aan ging het beter met haar carrière maar tegelijk breidde het gezin zich uit. Noodgedwongen gaf zij haar landschap tafereelen op en richtte zij zich op honden. Honden werden steeds populairder als huisdier en hondenliefhebbers lieten steeds meer hun trouwe viervoeter portretteren. Henriette gaf interacties tussen honden of verschillende dieren weer door ze menselijke trekjes of emoties te geven. Geregeld schilderde zij tafereelen waarin een dier het heeft gemunt op het eten van een ander dier. Vanaf deze periode steeg haar populariteit en haar reputatie in het artistieke milieu en kon zij zich ook een dienstmeisje permitteren. Dit was het moment waarop haar derde periode aan brak waarin zij zich voornamelijk toelegde op het schilderen van katten.

Het mag enigszins frappant genoemd worden dat deze Ronner-katten altijd nette, poezelige en aabare katten zijn, terwijl Ronner-Knip zich in Brussel zo graag liet fascineren door ruigere straatdieren. De deftige poezen die zij tekende waren duidelijk meer in trek bij het publiek, iets waar Ronner-Knip rekening mee moest houden. Veel aandacht werd ook besteed aan de omgeving waarin de dieren werden geplaatst. Haar poezenscènes werden zo bijna accessoirestillevens, verlevendigd met lieve, speelse poezen en kattenjongen. Naast de dieren bestond een schilderij meestal ook uit antieke meubels, gedrapeerd textiel en allerlei antiquiteiten. Er werd altijd gestreefd naar een eenheid van zowel voor- als achtergrond en net als de poezen werden ook gordijnen, vensterbanken en manden zo goed mogelijk op het doek gezet.

Vanaf 1878 bewoonde Ronner-Knip een volledig pand aan de Brusselse Vleurgatsesteenweg. Haar woning gaf blijk van

haar goede maatschappelijke positie en Henriette Ronner-Knip kon zich een luxueus leven permitteren. Ze had een groot atelier wat bestond uit twee kamers en een salon, rijk ingericht en met veel lichtinval. Achter het huis lag een prachtig ingerichte tuin, waar zich de zogenaamde 'foyer des artistes' bevond. Hier had Ronner-Knip een groot hok staan met enkele poezen, honden en een papegaai. Deze dieren werden geregeld naar het atelier gehaald om te poseren, vrij lopend of al spelend in een rijkversierde glazen vitrinekast.

Na de dood van haar man in 1883 bleef Henriette Ronner-Knip in Brussel wonen en werken. Onder invloed van het impressionisme werden haar werken aan het einde van haar carrière minder gedetailleerd en benaderde zij haar onderwerpen op een modernere manier: ze concentreerde zich meer op de dieren zelf en minder op de achtergronden en omgeving. Haar kleuren werden deze periode ook lichter, meer gelen en aardetinten werden gebruikt. Deze omslag toonde een enorme flexibiliteit in haar schilderkunsten. Op haar tachtigste werkte Henriette Ronner-Knip nog vier tot vijf uur per dag in haar atelier en tot haar dood bleef ze dieren schilderen. Zij zei hier zelf over '*Devant mon chevalier je ne sais pas quel est mon âge*' ('voor mijn schildersezal weet ik niet hoe oud ik ben'). Al haar kinderen leidde ze op in de schilderkunst. Haar zoon Alfred werd illustrator en haar dochters Alice en Emma werden stillevens schilders.

Ronner-Knip had veel succes op de driejaarlijkse salons in België en de Tentoonstellingen van Levende Meesters in Nederland, maar ook in alle andere grote Europese, Amerikaanse en zelfs Australische steden. Zowel in Nederland als België werd zij geridderd vanwege haar werk en zijn schilderijen van haar hand opgenomen in collecties van onder andere musea als het Gemeentemuseum Den Haag en Museum Boymans-van Beuningen.

34a

34b

35

36

34

Albertus Verhoesen

(Utrecht 1806 - 1881)

a) Het waken van de haan

Gesigneerd en gedateerd 1853 l.o.

Olieverf op paneel, 22.3 x 27.3 cm

b) Het pikken van het grit

Gesigneerd en gedateerd 1853 m.o.

Olieverf op paneel, 22.2 x 27.4 cm

N.B.:

Kippen eten zaden, granen, wormen en insecten, maar hebben daarnaast ook behoefte aan extra mineralen. Bij gebrek aan calcium blijkt de kip namelijk niet in staat om een eierschaal te vormen. Als gevolg legt deze windeieren: eieren zonder kalkschaal, welke niet levensvatbaar zijn. Om dit te voorkomen gaf men de kippen mossel- of oesterschelpen als aanvulling op het voer. Tegenwoordig bestaat dit grit uit een calciumrijk mengsel van gemalen steen en schelpjes.

(2x)

€ 2.000 - 3.000

35

Albertus Verhoesen

(Utrecht 1806 - 1881)

De koe vergezelt het schaap met haar lammeren

Gesigneerd en gedateerd 1855 r.o.

Olieverf op paneel, 15.4 x 20.8 cm

Herkomst:

Particuliere verzamelaar, Engeland

€ 1.000 - 2.000

36

Willem Johan Boogaard

(Haarlem 1842 - Antwerpen 1888)

Het verzorgen van de paarden

Gesigneerd en gedateerd 1878 l.o.

Olieverf op paneel, 20 x 27.2 cm

€ 2.000 - 3.000

37

37

Evert Pieters

(Amsterdam 1856 - Laren (NH) 1932)

Arbeid bij zonsondergang

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 120.1 x 90.9 cm

N.B.:

Verso een etiket van het Singer Museum te Laren.

€ 1.500 - 2.500

38

38

Louis Apol

(Den Haag 1850 - 1936)

*Wandelaar met hond en het beladen van de mallejan op een besneeuwd bospad
bij zonsondergang*

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 30.3 x 40.3 cm

Herkomst:

Door familie van de huidige eigenaar rechtstreeks van de kunstenaar
verkregen

€ 6.000 - 10.000

EEN NEDERLANDSE
PRIVE COLLECTIE
SCHILDERIEN
(LOT 39 - 66)

39

39

Cor Noltee

(Den Haag 1903 - Dordrecht 1967)

Sleperswagen in de drukte van de Leuvehaven te Rotterdam

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 50.3 x 91.5 cm

€ 1.000 - 2.000

40

Narcisse Guilbert

(Bouville 1878 - Rouen 1942)

Londres fréquenté

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 46.5 x 35.4 cm

€ 4.000 - 6.000

41

41

Willem Carel Nakken

(Den Haag 1835 - Rijswijk 1926)

Een praatje op de binnenplaats van de boerenhoeve

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 39 x 58.1 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 18 november 2008, lot 331

- Particuliere collectie, Nederland

€ 4.000 - 6.000

42

42
Henriette Ronner-Knip
(Amsterdam 1821 - Elsene 1909)
Twee kittens
Gesigneerd en gedateerd 97 r.b.
Olieverf op paneel, 19.6 x 23.7 cm
Herkomst:
Particuliere collectie, Nederland
€ 15.000 - 20.000

43

44

43

Albertus Verhoesen

(Utrecht 1806 - 1881)

Kippen en pauw bij een zuil

Gesigneerd en gedateerd 1876 l.o.

Olieverf op paneel, 14.2 x 18.8 cm

Herkomst:

- Veiling AAG, Amsterdam, 23 juni 2014, lot 28

- Particuliere collectie, Nederland

€ 2.000 - 3.000

44

Jacques François Joseph Swebach

(Metz 1769 - Parijs 1823)

Scène de chasse au cerf

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 24.7 x 32.7 cm

€ 1.000 - 1.500

45a

45b

45

Alexander Ritter von Bensa II

(Wenen 1820 - 1902)

a) Aufbruch zur Jagd

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 36.7 x 58.1 cm

b) Der Kaiser Franz Joseph I und sein Gefolge bei der Rennbahn

Mogelijk gemonogrammeerd l.o.

Olieverf op paneel, 36.8 x 58.1 cm

Herkomst:

- Anton Stöckl Kunsthändler, Wenen (a)

- Particuliere collectie, Nederland

(2x)

€ 4.000 - 5.000

46

47

46

Jan Hendrik Willem Hoedt

(Den Haag 1825 - 1868)

Rivierlandschap met een aangemeerd zeilbootje bij een boerderij

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 17,7 x 24,4 cm

Herkomst:

- Veiling Glerum, Amsterdam, 14 april 2003, lot 31

- Particuliere collectie, Nederland

€ 1.000 - 1.500

47

George Hilditch

(Londen 1803 - 1857)

Twickenham Park

Olieverf op paneel, 24,1 x 34,6 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 5 september 2000, lot 73

- Particuliere collectie, Nederland

Literatuur:

Catalogus *The Eighty-second*, Royal Academy of Arts, Londen, 1850,

pag. 31, no. 640

Tentoonstelling:

Royal Academy of Arts, Londen, *The Eighty-second*, 1850

€ 1.000 - 2.000

48

48

Wouterus Verschuur

(Amsterdam 1812 - Vorden 1874)

Goede wijn behoeft geen krans

Gesigneerd en gedateerd 1835 r.o.

Olieverf op doek, 69.2 x 85.7 cm

N.B.:

De krans hangend aan de paal van de herberg, doelt op de aanwezigheid van alcohol aldaar. In 1590 werd het verplicht voor alle locaties waar wijn, sterke of andere drank geschonken werd, zoals herbergen en wijnhuizen, een krans of ander teken op te hangen. Dit is al te zien in *De volkstelling van Bethlehem* van de hand van Pieter Bruegel I uit circa 1566. De krans gaf blijk van een vergunning, gevolgtijk wisten klanten dat drank in de herberg legaal en van goede kwaliteit was. Later werd deze verplichting afgeschaft, maar enkele herbergiers (vooral diegene die minder in trek waren) bleven de krans gebruiken. Voor de betere herberg was dit niet nodig, men wist immers dat er kwalitatief goede alcohol geschonken werd. Uit dit gegeven is de uitdrukking 'goede wijn behoeft geen krans' voortgekomen.

€ 10.000 - 15.000

49

49

Willem de Klerk

(Dordrecht 1800 - 1876)

Boomrijk heuvelandschap met figuren op een brug met boten aan de waterkant

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 57,6 x 77,6 cm

Herkomst:

- Venduchuis der Notarissen, Den Haag, 21 mei 2008, lot 339

- Particuliere collectie, Nederland

€ 3.000 - 4.000

50

50

George Willem Opdenhoff

(Fulda 1807 - Den Haag 1873)

Het lossen van de bomschuit met paard en wagen

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 47 x 67,5 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 8 mei 2012, lot 120

- Particuliere collectie, Nederland

€ 5.000 - 8.000

51

51

Lodewijk Johannes Kleijn

(Loosduinen 1817 - Den Haag 1897)

Winter, Den Haag

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 18 x 23.6 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Nederland

€ 3.500 - 4.500

52

52

Nicolaas Johannes Roosenboom

(Schellingwoude 1805 - Assen 1880)

Schaatsers en houtspokkelaars in een winters rivierlandschap met een stad in het verschiet

Gesigneerd en gedateerd 41 r.o.

Olieverf op paneel, 49.5 x 63 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Nederland

€ 6.000 - 10.000

DE OPLEIDING TOT KUNSTENAAR

Het kunstenaars vakmanschap is door de eeuwen heen veel veranderd. Vanaf de dertiende eeuw ontstond het Sint-Lucasgilde voor kunstschilders, kladschilders, beeldhouwers, glazeniers en andere kunstambachten. Zonder een lidmaatschap bij dit gilde kon een ambiërende kunstenaar geen schilderijen vervaardigen. De gilden hadden een grondig systeem van regels maar boden ambachtslieden ook een zorgstelsel. Slechts volleerde meester-schilders mochten lid worden bij de gilde na het afleggen van een meesterproef. Eenmaal meester konden kunstenaars een leerling in de leer nemen. Deze leerlingen waren rond de dertien jaar en zaten ongeveer zes jaar in de leer. De eerste jaren stonden in het teken van het maken van verf, het op de juiste manier aanbrengen van de verf op een palet en het oefenen met tekenen. Pas de laatste jaren mochten leerlingen meewerken aan de schilderijen van de meester-schilder. Als leerlingen eigen werken vervaardigden in het atelier van de meester-schilder werden deze schilderijen toegekend aan de meester-schilder.

In de Renaissance werd het vak van kunstenaar verheven van ambacht naar vrije kunst en kreeg het kunstenaarschap meer aanzien. Rijke edellieden zoals de familie de Medici in Italië namen kunstenaars onder de hoede waardoor zij iets vrijer konden werken. In de zestiende eeuw werden de eerste academies opgericht, zoals de Accademia dell'Arte del Disegno in Florence. In de academies werden klassieke teksten en werken bestudeerd en lag de focus op anatomie en perspectief. Vele (Nederlandse) kunstenaars zagen een reis naar Rome om de kunst van Rafael en Michelangelo met eigen ogen te bestuderen als essentieel voor hun opleiding, en gingen de toentertijd lange tocht aan, *'want Room is de stad, daer voor ander plecken, der schilders reyse haer veel toe wil strecken'* (Karel van Mander, 1604). Ook steeds meer kunstenaars reisde naar exotische plekken, zoals India en Indonesië, onder opdrachten van kooplieden en handelsorganisaties. Door het reizen keken de kunstenaars anders naar de natuur en de mens. Hierdoor probeerden zij het gevoel, het licht, de

warmte en de kleuren van die exotische werelden over te brengen in hun kunstwerken om dit aan de mensen in het eigen land te kunnen tonen.

Door het toegenomen aanzien van de schilderkunst nam de vraag naar opleidingen in de kunst toe. In 1816 werd hierom de Académie des Beaux-Arts opgericht te Parijs, wat een van de belangrijkste academies voor kunst werd in de negentiende eeuw. De toelatingseisen waren streng en eenmaal toegelaten werden jonge kunstenaars onderworpen aan een buitengewoon gedisciplineerd regime waar de klassieke regels van de academies de boventoon voerden. Na jaren van natekenen, na-gipsen en op levende modellen oefenen mochten de leerlingen eindelijk schilderen en konden zij strijden om de Prix de Rome. Dit was een prestigieuze prijs gecreëerd door koning Lodewijk XIV in 1666 om jonge kunstenaars de kans te geven belangrijke werken te bestuderen. De winnaar van deze prijs mocht vier jaar lang aan de Villa de Medici te Rome studeren. In 1817 werd de Nederlands Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten ook deelnemer van de Prix de Rome. Onder de Nederlandse kunstenaars die deze prijs bemachtigd hebben bevinden zich kunstenaars als Jacobus van Looy, Henri Goovaerts en Jan Sluyters. De Prix de Rome bestaat vandaag de dag nog steeds met het doel jonge talenten aan te moedigen in hun internationale carrière in de kunsten.

In de negentiende eeuw werd het succes en de populariteit van een afgestudeerd kunstenaar gemeten aan de hoeveelheid tentoongestelde en met succes verkochte werken in de Salon van Parijs. Dit was destijds dé kunsttentoonstelling bij uitstek van de westerse wereld en werd om het jaar georganiseerd in de *Salon carré* in het Louvre. Een tentoonstelling in de Salon kon in twee maanden wel 500.000 bezoekers trekken. Ook hier golden weer strenge toelatingseisen en werken die niet aan de klassieke regels van de academies voldeden werden vrij wel steevast afgewezen. Tijdens een tentoonstel-

ling in de Salon werd elk stukje muur benut om kunst te exposeren en ook na toelating tot de Salon werd er dus hard gelobbyd door kunstenaars om een goed, zichtbaar plekje te bemachtigen voor hun levenswerken.

Echter, niet alle schilders wilden zich aanbanden laten leggen door de tradities en regels van de academies en de salon. In het midden van de negentiende eeuw, een tijd van revoluties en klassenstrijd, zette steeds meer kunstenaars zich af tegen de gevestigde orde van de academies en de Salon. Zij vonden dat de regels van de academies creativiteit en originaliteit in de kiem smoorde. Daarom organiseerde een groep afgewezen kunstenaars de Salon des Refusés, waar onder andere Édouard Manet en Paul Cézanne een aantal van hun werken tentoonstelden. Manet's *Le déjeuner sur l'herbe* (1862-1863, Musée d'Orsay, Paris) dat was afgewezen door de Salon en werd tentoongesteld in de Salon des Refusés, zorgde voor veel opschudding en verwarring door de juxtapositie van een naakte en een half naakte vrouw en twee volledig geklede mannen en bovendien de geheel nieuwe manier van schilderen gebruikt door Manet.

Deze vrijgevochten, onafhankelijke schilders begonnen *en plein air* in de buitenlucht te schilderen, trokken naar het platteland en het buitenland om landschappen, andere maatschappelijke klassen en andere werelden te schilderen. Langzamerhand werd de kunstenaar als schepper gezien en konden zij steeds vrijer en zelfstandiger te werk gaan. Kunst hoefde geen doel meer te hebben, *l'art pour l'art*, de kunst omwille van de kunst. De kunstenaars die zich afzette tegen de gevestigde orde konden hierdoor niet altijd op een vast inkomen rekenen en leidde vaak een armoedig leven als vrije en excentrieke bohémien. Zij zagen het leven als kunstenaar als roeping en voor hen ging er niks boven hun kunst. Vaak werden deze kunstenaars tijdens hun leven niet begrepen en stierven zij arm en zonder erkenning, een bekend voorbeeld hiervan is Vincent van Gogh.

In 1874 organiseerden een groep van deze revolutionaire kunstenaars, die later de impressionisten genoemd zouden worden, een onafhankelijke tentoonstelling. Deze schilders gebruikten nieuwe, lossere technieken en zagen de wereld anders dan voorgaande generaties kunstenaars die waren opgeleid aan de academies. Zij richtte zich op de verandering van licht en klimaat, alsof zij een vluchtig moment in een beeld wilden vastleggen. Een goed voorbeeld hiervan is

Claude Monet's *Impression, Soleil levant* (1873, Musée Marmottan Monet, Paris) en zijn reeks van schilderijen van de Kathedraal van Rouen. In deze schilderijen trachtte hij het moment van de zonsopgang en de invloed van verschillende weersomstandigheden te vangen in een schilderij.

De nieuwe heersende klasse in Frankrijk, de bourgeoisie, begon de levendige kleuren en taferelen van het impressionisme steeds meer te waarderen. In 1897 mondde dit uit in een alternatieve Salon in het Musée du Luxembourg waar moderne schilders, zoals Monet, Manet, Degas en Cézanne, die niet volgens de regels van de academie schilderde, ook mochten exposeren. Deze nieuwe onafhankelijkheid van schilderen zonder het keurmerk van de academie was niet alleen bevrijdend voor mannen. Vrouwelijke kunstenaars, zoals Berthe Morisot en Camille Claudet, die tot 1850 niet door de academie werden toegelaten, kregen nu ook ruimte om erkend te worden als kunstenaar. Dankzij deze ongebonden kunstenaars is het tegenwoordig dan ook niet meer noodzakelijk een academische opleiding gevolgd te hebben voor kunstenaars en is de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen sterk verbeterd.

53

54

53

Gerardus Hendriks

(Amsterdam 1804 - vermoedelijk Rotterdam na 1859)

Schepen in de riviermond

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 42.6 x 56.2 cm

€ 2.500 - 3.500

54

Anton Nicolaas Marie Karsen

(Den Haag 1945)

De visserij op het strand van Scheveningen

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 47.1 x 60.2 cm

Herkomst:

Afkomstig van familie van de kunstenaar

€ 1.200 - 1.800

55

55

Hermanus Kockkoek jr.

(Amsterdam 1836 - Londen 1909)

Schepen voor de kust op een zonnige dag

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 36.4 x 54.7 cm

€ 3.000 - 4.000

56

56

Abraham Hulk I

(Londen 1813 - Zevenaar 1897)

Binnenlopende beurtschepen nabij een havenhoofd

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 31.9 x 43.9 cm

Herkomst:

- Kunsthandel R. Polak, Den Haag

- Particuliere collectie, Nederland

€ 5.000 - 7.000

58

57

Johan Frederik Cornelis Scherrewitz

(Amsterdam 1868 - Hilversum 1951)

Op het strand

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 34.6 x 26.9 cm

€ 6.000 - 8.000

58

Kasparus Karsen

(Amsterdam 1810 - Biebrich am Rhein 1896)

Terugkeer van een bezoek aan de visbanken

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 32.8 x 27.6 cm

Herkomst:

- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 19 april 1994, lot 24

- Particuliere collectie, Nederland

N.B.:

Een visbank was een door het stadsbestuur gefinancierde instelling waar vis werd verkocht en de versheid van deze gegarandeerd werd. Vaak was de visbank een overdekt gebouw met open zijden waar de klanten het nodige konden aanschaffen.

€ 1.500 - 2.500

60

60

Johannes Christiaan Karel Klinkenberg

(Den Haag 1852 - 1924)

Zonnig grachtengezicht (capriccio)

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 20.5 x 27.1 cm

Herkomst:

- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 7 juni 2011, lot 51

- Particuliere collectie, Nederland

N.B.:

Een vergelijkbaar werk staat afgebeeld in: W. Laanstra, *Johannes Christiaan Karel Klinkenberg (1852-1924), De meester van het zonnige stadsgezicht*, Rokin Art Press, Laren, 2000, pag. 185, cat.no. O/61,5-1 en bevond zich in de collectie van het Centraal Museum te Utrecht.

€ 10.000 - 15.000

59

Petrus Gerardus Vertin

(Den Haag 1819 - 1893)

Alkmaar

Gesigneerd en gedateerd 72 r.o.

Olieverf op doek, 62 x 50 cm

€ 4.000 - 6.000

JOHANNES CHRISTIAAN
KAREL KLINKENBERG
(1852 - 1924)

Klinkenberg

Johannes Christiaan Karel Klinkenberg was een schilder, tekenaar, aquarellist, vervaardiger van gouaches, graficus en etsers in de negentiende eeuw. Hij werd geboren op 14 januari 1852 te Den Haag en was de oudste zoon in een gezin van tien kinderen. Zijn vader en moeder, geweermaker Leendert Johan Klinkenberg en diens tweede vrouw Carolina Toole, wilde in eerste instantie niet dat hij schilder zou worden en zagen een andere maatschappelijke loopbaan als een betere optie voor Karel. Toch lokte het kunstenaarschap al vroeg en begon Klinkenberg op jeugdige leeftijd (ca. 1865, op dertienjarige leeftijd), na toestemming van zijn ouders, aan lessen op de Akademie van de Beeldende Kunst in Den Haag. Hier begon zijn vriendschap met Louis Apol (1850-1936) en Evert Jan Boks (1838-1914) die hun gehele leven zou voortduren. Na de Akademie begon Klinkenberg als leerling bij de zeeschilder Louis Meijer (1809-1866). Toentertijd was Meijer een van de bekendste Nederlandse kunstenaars maar hij raakte al snel in vergetelheid na zijn overlijden in 1866. Na het overlijden van Meijer werd Karel leerling in het atelier van Cristoffel Bisschop (1828-1904), een veelzijdige Haagse kunstenaar die onder meer ook les gaf aan Bernardus Johannes Blommers (1845-1914).

Karel Klinkenberg was teruggetrokken en zelfstandig van aard en verdiepte zich, anders dan zijn leeftijdsgenoten, liever in de werken van Tacitus, Vondel en Molière, hij was het gelukkigst 'in een hoekje met een boekje' (Thomas à Kempis). In navolging van zijn leermeester schilderde hij in het begin wel enkele stillevenen, historiestukken en Brabantse landschappen, maar al snel vond Klinkenberg zijn passie voor het Hollandse stadsgezicht.

Op vierentwintigjarige leeftijd werd zijn werk *De Hofvijver* in Den Haag gekocht door de Vereniging Vrienden van het Museum Boijmans van Beuningen en bleek het volgen van zijn passie voor het schilderen van stadsgezichten een goede keuze geweest te zijn. Zijn stadsgezichten waren vaak topografisch herkenbaar maar niet altijd waarheidsgetrouw. Mede door zijn literaire en geschiedkundige interesses vond hij inspiratie in de Nederlandse historische architectuur en vaak fantaseerde hij een beetje in zijn stadgezichten om meer evenwicht te creëren in zijn composities.

Zijn stadsgezichten waren veelal zonovergoten, met prachtige weerspiegelingen in het water van de grachten of havens. Door zijn gebruik van lichte, heldere en zonnige kleuren in combinatie met de grauwe ambiance van Hollandse landschappen en steden, wist hij een geheel eigen stijl te creëren.

Steden zoals Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Alkmaar en Dordrecht zijn talloze keren door Klinkenberg vereeuwigd. Tijdgenoten hadden ontzag voor Klinkenberg's gebruik van zonlicht in zijn schilderijen en de manier waarop hij de witte zandstenen en rode bakstenen van de gevels wist te laten glinsteren en het water helder wist te laten reflecteren.

Zijn reeks werken die verschillende monumentale plekken in Venetië weergeven, zoals het Piazza St. Marco en het Doge paleis, leverde hem de bijnaam 'de Hollandsche Canaletto' op. Frank van Dongen schreef hier in 1893 in Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift over: *'Met zijn schetsboek en schilderkunst is hij van oord tot oord getrokken, elk mooi punt in zijn verzamelboek opnemende, op elk merkwaardig gebouw of zeldzame poort beslag leggende. Meestal is het de trouwe afbeelding van de werkelijkheid, het nauwkeurige portret van dorp of stad, doch onder een zeer eigenaardig, sterk sprekend licht en donker. Aan de zon wil onze kunstenaar de hoogste glorie brengen, haar triumpf bovenal; en om dit te bereiken worden de scherpste tegenstellingen beproefd.'*

Klinkenberg bleef bijna zijn gehele leven in zijn geliefde woonplaats Den Haag wonen en werd zoals vele schilders in zijn tijd ook lid van de Pulchri Studio. Door het vroege overlijden van Klinkenbergs vader, rustte de zorg voor zijn moeder en vele broers en zussen op Karel's schouders. Hij is dan ook tot haar overlijden in 1902 bij haar blijven wonen. Datzelfde jaar, op vijftigjarige leeftijd, trouwde Klinkenberg met de twaalf jaar jongere Cornelia Marie Geertrude Scheepens (1864-1932). Uit dit huwelijk zijn geen kinderen geboren. De familie Klinkenberg had dankzij Karel een redelijk luxueus bestaan, want zijn werken waren zeer populair en werden voor veel geld aangeschaft, vaak voor meer geld dan werken van tijdgenoten zoals George Hendrik Breitner (1857-1923), Willem Witsen (1860-1923), Nicolaas Bastert (1854-1939) en Eduard Karsen (1860-1941).

Ook internationaal was hij bekend en waren zijn werken erg geliefd. Zijn werken werden vertoond en gekocht op tentoonstellingen in Parijs, München en Wenen en hij behaalde vele onderscheidingen en prijzen, nationaal zowel als internationaal. Gedurende zijn leven was hij leraar van Philip Zilcken (1857-1930) en een van zijn navolgers was Cor Bouter (1888-1966). Zijn werken geven een mooi beeld van de Nederlandse steden voor de hedendaagse expansie en urbanisatie en geven een prachtig beeld van ons land rond 1900.

62

61

Johannes Franciscus Spohler

(Rotterdam 1853 - Amsterdam 1923)

Bedrijvigheid in een zonnig straatje

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 20.5 x 15.9 cm

Herkomst:

- Veiling Christie's Amsterdam, 20 juni 2012, lot 596

- Particuliere collectie, Nederland

€ 4.000 - 5.000

62

Charles Leickert

(Brussel 1816 - Mainz 1907)

De Torenstraat, Scheveningen

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 24.6 x 18.9 cm

Herkomst:

- Kunsthandel Simonis en Buunk, Ede

- Particuliere collectie, Nederland

N.B.:

Afgebeeld is de Torenstraat (de huidige Jacob Pronkstraat) met op de achtergrond de Oude Kerk gelegen aan de Keizerstraat te Scheveningen.

€ 3.000 - 5.000

63

63
Eduard Alexander Hilverdink
 (Amsterdam 1846 - 1891)
De Langebrugsteeg in Amsterdam op een winterse dag
 Gesigneerd r.o.
 Olieverf op doek, 39.3 x 35.2 cm
 Herkomst:
 - Art Gallery Patel, Den Haag
 - Particuliere collectie, Nederland
 € 3.000 - 4.000

64
Willem Hendrik Eickelberg
 (Amsterdam 1845 - Hilversum 1920)
Marktdag, Haarlem
 Gesigneerd l.o.
 Olieverf op doek, 76.6 x 62.8 cm
 Herkomst:
 - Veiling Christie's London, 26 oktober 2011, lot 230
 - Particuliere collectie, Nederland
 € 6.000 - 8.000

65

65

Johannes Hilverdink

(Groningen 1813 - Amsterdam 1902)

Winterse activiteiten op het ijs

Gesigneerd en gedateerd 1842 r.o.

Olieverf op doek, 64,3 x 79 cm

Herkomst:

- Veiling AAG, Amsterdam, 7 mei 2012, lot 40

- Particuliere collectie, Nederland

€ 6.000 - 8.000

66

66

Jan Hendrik Verheijen

(Utrecht 1778 - 1846)

Een zonnige dag op de gracht

Gesignd en gedateerd 1817 r.o.

Olieverf op paneel, 37,8 x 44,8 cm

Herkomst:

- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 15 april 2003, lot 13

- Particuliere collectie, Nederland

€ 10.000 - 15.000

STADSGEZICHTEN DOOR DE EEUWEN HEEN

Het onderwerp van de stad in de kunsten heeft een lange geschiedenis. Al in de oudheid werden er fresco's van steden gemaakt, zoals het 'schip processie fresco' in Akrotiri op Santorini en het Romeinse fresco van een stad daterend uit de eerste eeuw voor Christus, die gevonden is in 1997 in de Thermen van Trajanus te Rome. Deze werken kunnen beschouwd worden als de eerste stadsgezichten in de kunstgeschiedenis. In de middeleeuwen fungeerde landschappen en stadsgezichten vaak als achtergronden van portretten of Bijbelse voorstellingen. In 1335 schilderde de Italiaanse kunstenaar Ambrogio Lorenzetti het werk *Stad aan zee* (Sienna, Pinacoteca Nazionale) wat gezien wordt als het eerste echte stadsgezicht waarbij de stad het hoofdonderwerp van de voorstelling is.

In de zeventiende eeuw ontstond het genre van de Veduta, een zeer gedetailleerd stads- of vergezicht, in de Nederlanden. Deze herkenbare en accurate werken waren in die tijd erg in trek bij de rijke burgerij. Steden zoals Den Haag, Dordrecht en Amsterdam werden vaak afgebeeld. Ook Delft was erg in trek bij schilders uit de zeventiende eeuw. Goede voorbeelden hiervan zijn Hendrick Cornelisz Vroom's *Gezicht op Delft vanuit het Westen* (1615, Delft, Museum Prinsenhof) en Johannes Vermeer's *Gezicht op Delft* (1660-1661, Den Haag, Mauritshuis). Schilders maakten hun stadsgezichten niet altijd even accuraat, vaak werden gevels, straatjes of kerkjes gefantaseerd of mooier gemaakt door de schilder, dit wordt ook wel een *capriccio* genoemd. Zo schilderde Jan van der Heyden in zijn Amsterdamse stadsgezicht de toren van de kerk van Veere erbij. Tot aan de achttiende eeuw werden er ook veel kopergravures en etsen gemaakt van steden die dienden als overzicht van de betreffende stad. In navolging van de Nederlandse schilderkunst begonnen kunstenaars uit andere Europese landen stadsgezichten te schilderen. Enkele Hollandse en Vlaamse schilders die werkzaam waren in Rome brachten dit genre naar Italië waar het al snel erg populair werd. Caspar van Wittel, een Nederlandse schilder die in 1674 naar Rome vertrok en al snel de naam Vanvitelli en de bijnaam 'Gaspare degli occhiali' (Caspar met de bril) kreeg, schilderde prachtige stadsge-

zichten van pleinen en monumenten van Rome tot in de details nauwkeurig. Deze werken waren erg gewild en hieruit ontstond de stroming van de vedutisten, waarvan Canaletto de bekendste is. Zij verplaatsten in de achttiende eeuw het centrum van de stadsgezichten naar Venetië, waar jonge aristocraten die hun Grand Tour van Italië deden deze schilderijen als bewijs van hun reizen kochten.

In de negentiende eeuw werd de sfeer en de dynamiek van het alledaagse leven in de stad belangrijker dan de precieze weergaven van een stad. Industriële gebieden, bouwputten, spoorwegen en stations werden nu ook onderwerp van werken. In deze periode werkte George Hendrik Breitner in het genre van stadsgezichten. Hij legde met behulp van fotografie de beweging en het licht van het mistige, verregende Amsterdamse stadsleven vast in snelle penseelstreken. Hij wist de dienstmeiden, waspitten, koffiepiksters, werklieden en voerlui feilloos te treffen en de natte herfstsefeer over te brengen.

Ook Parijs werd in de negentiende eeuw steeds vaker het onderwerp van stadgezichten. Napoleon III was een ambitieus project begonnen om de Franse hoofdstad om te toveren tot de meest moderne en machtige metropool van Europa. Het resultaat was dat Parijs een geliefd onderwerp werd voor vele schilders. Met name Edouard Manet, Pierre Auguste Renoir en Camille Pissarro vonden hun inspiratie op de Parijse straten. Een bekend voorbeeld van een stadsgezicht van Parijs is Gustave Caillebotte's *Rue de Paris, temps de pluie* (1877, Chicago, Art Institute of Chicago).

De twintigste-eeuwse kunst was vooral abstract en conceptueel maar tegen het einde van deze eeuw kwam er een herleving van figuratieve schilderkunst waardoor het stadsgezicht weer meer gewaardeerd werd. Vooral de stroming van het hyperrealisme bracht veel stadsgezichten voort, zoals Antonio Lopez' *Gran Vía* (1981, Madrid, Thyssen Bornemisza). De laatste jaren is de populariteit van geschilderde stadsgezichten echter weer sterk gedaald terwijl fotografische landschappen een erg geliefd genre zijn geworden.

67

67

Petrus Gerardus Vertin

(Den Haag 1819 - 1893)

Winter in de Joodse buurt, Amsterdam

Gesigneerd en gedateerd 87 l.o.

Olieverf op paneel, 24.2 x 19.2 cm

N.B.:

Petrus Gerardus Vertin was een negentiende-eeuwse etser, lithograaf, schilder en aquarellist behorend tot de stroming van de Haagse Romantiek. Van 1839 tot 1840 volgde hij lessen aan de Haagse Academie voor Beeldende Kunsten waar hij les kreeg van B.J. van Hove die onder meer ook les gaf aan Jan Hendrik Weissenbruch en Charles Leickert. Vertin staat bekend om zijn landschappen en stadsgezichten maar schilderde ook portretten en kerkinterieurs. Zijn stadsgezichten van onder andere Alkmaar en Delft zijn erg waarheidsgetrouw, maar vaak fantaseerde hij ook elementen van verschillende steden en landschappen bij elkaar. In zijn winterlandschappen had Vertin veel oog voor detail, zo geeft de weerkaatsing van het licht op de sneeuw op de daken en straten een bijna magische sfeer aan zijn werken. Zijn schilderijen hangen onder andere in het Gemeentemuseum te Den Haag en het Centraal Museum Utrecht.

€ 2.000 - 4.000

68

68

Petrus Gerardus Vertin

(Den Haag 1819 - 1893)

Een bezoek aan de markt op een winterse dag

Gesigneerd en gedateerd 68 l.o.

Olieverf op paneel, 19.2 x 15 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Frankrijk

€ 2.000 - 3.000

69

Petrus Gerardus Vertin

(Den Haag 1819 - 1893)

Sneeuwballen gooien op een winterse dag in Haarlem

Gesigneerd en gedateerd 82 r.o.

Olieverf op doek, 62.2 x 50 cm

€ 5.000 - 8.000

70

70

Adrianus Eversen

(Amsterdam 1818 - Delft 1897)

Figures in the snow-covered village street on a sunny day

Gesignd l.o.

Olieverf op paneel, 38,2 x 30 cm

€ 4.000 - 6.000

71

71

Adrianus Eversen

(Amsterdam 1818 - Delft 1897)

Gezicht op een stad bij zomer

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 22.8 x 30 cm

Herkomst:

- Veiling Sotheby's, Amsterdam, 15 april 2003, lot 10

- Particuliere collectie, Nederland

Literatuur:

P. Overduin, *Adrianus Eversen (1818-1897), Schilder van stads- en dorpsgezichten*, Pictures Publishers, Wijk en Aalburg, 2010, cat. 23-3 (afb.)

€ 4.000 - 6.000

72

73

72

Frans Arnold Breuhaus de Groot

(Leiden 1824 - Brussel 1872)

Het vertrek van de emigranten naar de Verenigde Staten

Olieverf op doek, 30.9 x 46.7 cm

N.B.:

Een schilderij met een vergelijkbaar onderwerp bevindt zich in de Hermitage te St. Petersburg (inv.no. 10230).

€ 900 - 1.200

74

73

Leendert de Koningh

(Dordrecht 1777 - 1849)

Hollands havengezicht met koopvaardijsschepen en figuren

Gesigneerd m.o.

Olieverf op paneel, 25,7 x 34,5 cm

N.B.:

Afgebeeld achter de figuren is een Nederlands fluytschip. Deze schepen werden gebouwd in de 17e en 18e eeuw en werden gekenmerkt door een rondvormig versierd achterschip en een invallend bovenboord dat het schip zijn kenmerkende peervorm gaf. Deze vorm had een belangrijke economische reden: aan de smalle zeestraat tussen Denemarken en Zweden, de Sont, werd tol geheven. De hoogte van de zogenoemde Sonttol hing af van de breedte van het dek. Hollander Pieter Jansz Vael bedacht het smalle dek boven het brede ruim, waardoor een maximale lading tegen een minimale tol kon worden vervoerd. Ook waren opmerkelijk minder bemanningsleden nodig en was het schip vele malen stabiel. De Nederlandse Gouden Eeuw werd gedragen door dit type schip, daar tachtig procent van de zeeschepen uit fluyten bestond.

€ 1.500 - 2.000

74

Salomon Leonardus Verveer

(Den Haag 1813 - 1876)

Marché public à Amsterdam

Gesigneerd en gedateerd 1860 r.o.

Olieverf op paneel, 20,5 x 27,5 cm

Herkomst:

- Leslie Smith Gallery, Den Haag (TEFAF)

- Particuliere collectie, Nederland

N.B. I:

Waarschijnlijk betreft het hier een capriccio van Amsterdam: een compositie samengesteld uit bestaande en imaginaire elementen.

N.B. II:

Verso een lakzegel met inscriptie *Jules de Brauwere / Expert / Bruxelles* waaronder een etiket met een uitgebreide beschrijving van het schilderij in het Frans, waarschijnlijk afkomstig uit een veilingcatalogus. De Brauwere was veilingmeester van Galerie Saint-Luc te Brussel, dit gebouwencomplex werd speciaal gebouwd voor het veilen van kunst en antiek en werd onder zijn supervisie gebouwd omstreeks 1870.

€ 2.000 - 4.000

75

75

Johannes Frederik Hulk sr.

(Amsterdam 1829 - Haarlem 1911)

Bedrijvigheid bij de aangemeerde schepen in de stadshaven

Gesignd r.o.

Gedateerd 1855 op achtersteven m.o.

Gedateerd 1855 op bordje r.o.

Olieverf op dock, 66.4 x 86.2 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Nederland

N.B.:

Mogelijk betreft het hier een vergezicht op Haarlem.

€ 5.000 - 8.000

76

76

Johan Conrad Greive

(Amsterdam 1837 - 1891)

Venetiaans stadsgezicht bij avond

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 47,3 x 65,7 cm

Literatuur:

J. Greive, *Johan Conrad Greive (1837-1891)*, Scriptum Art, Schiedam,

2013, pag. 215 (afb. 290)

€ 4.000 - 6.000

77

78

77

Marinus Adrianus Koekkoek I

(Middelburg 1807 - Amsterdam 1868)

Reizigers op een pad in een boomrijk rivierlandschap

Gesigneerd en met resten datering l.o.

Olieverf op doek, 44.9 x 56.6 cm

€ 2.500 - 3.500

78

Petrus Marius Brouwer

(Voorburg 1819 - Deventer 1886)

Hollands riviergezicht met molens en scheepswerfje

Gesigneerd en gedateerd 41 l.o.

Olieverf op paneel, 25.6 x 32.6 cm

N.B.:

De hier gebruikte pasteuze schildertoets en helder coloriet zijn duidelijke invloeden van Brouwers leermeester Andreas Schelfhout.

€ 1.500 - 2.000

79

80

79

Petrus Gerardus Vertin

(Den Haag 1819 - 1893)

Gezicht op Delft met de Oude Kerk op de achtergrond

Gesigneerd l.o.

Olieverf op paneel, 15 x 19 cm

€ 1.800 - 2.400

80

Johannes Hilverdink

(Groningen 1813 - Amsterdam 1902)

Figuren en boten op een strand in de Oriënt

Gesigneerd en gedateerd 55 r.o.

Olieverf op paneel, 16,2 x 22 cm

€ 700 - 900

81

81

Charles Leickert

(Brussel 1816 - Mainz 1907)

Hollands dorpsgezicht bij winter

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 35.6 x 44.6 cm

Herkomst:

- Particuliere collectie, Nederland
- Particuliere collectie, Groot-Brittannië
- Kunsthandel Simonis en Buunk, Ede
- Particuliere collectie, Nederland

€ 10.000 - 15.000

82

83

82

Jacobus van der Stok

(Leiden 1794 - Amsterdam 1864)

Hollands ijsvermaak met schaatsers en koek-en-zopie

Gesigneerd r.o.

Olieverf op paneel, 19.3 x 25.2 cm

€ 2.000 - 3.000

83

Abraham van der Wayen Pieterszen

(Middelburg 1817 - Sint-Maria-Horebeke 1880)

Winterlandschap met figuren

Gesigneerd en gedateerd 1843 r.o.

Olieverf op papier op paneel, 17.7 x 29.5 cm

N.B.:

Abraham van der Wayen Pieterszen was naast schilder ook stichter van de Vlaamse Opleidingsschool te Laken waar Vincent van Gogh leerling was. Vanwege Van Goghs Nederlandse nationaliteit mocht hij niet verder studeren op deze school maar de twee bleven contact houden en Van der Wayen Pieterszen werd een belangrijke raadgever voor Van Gogh gedurende zijn leven.

€ 700 - 900

84

85

84

Elias Pieter van Bommel
 (Amsterdam 1819 - Wenen 1890)
Gezicht op de Accijnstoren te Alkmaar
 Gesigneerd r.o.
 Olieverf op doek, 41 x 59.7 cm
 € 2.000 - 3.000

85

Johan Adolph Rust
 (Amsterdam 1828 - 1915)
Gezicht op de haven van Enkhuizen met de Drommedaris op de achtergrond
 Gesigneerd r.o.
 Olieverf op doek, 57.2 x 88.7 cm
 Herkomst:
 - Veiling Christie's Amsterdam, 20 november 2013, lot 301
 - Particuliere collectie, Nederland
 € 2.000 - 3.000

86a

86b

86

Oene Romkes de Jongh

(Makkum 1812 - Amsterdam 1896)

a) Zomer: Bedrijvigheid bij de boerderij

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 54 x 67.1 cm

b) Winter: Schaatsers en een koek-en-zopientent bij een ophaalbruggetje

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 55.1 x 67.6 cm

Herkomst:

- Veiling AAG, Amsterdam, 27 mei 2013, lot 29

- Particuliere collectie, Nederland

(2x)

€ 2.000 - 4.000

87

90

87

Willy Sluiter

(Amersfoort 1873 - Den Haag 1949)

Zomerse dag op de boerderij

Gesigneerd r.o.

Met atelierstempel verso

Olieverf op doek, 40.8 x 46 cm

€ 1.500 - 2.500

88

Johan Hendrik van Mastenbroek

(Rotterdam 1875 - 1945)

Gezicht op Delfshaven

Gesigneerd l.o.

Aquarel op papier, 31.2 x 23.5 cm

€ 1.500 - 2.500

89

Johan Hendrik van Mastenbroek

(Rotterdam 1875 - 1945)

Harbour - Hoboken New Jersey, New York

Gesigneerd en gedateerd 1939 l.o.

Gesigneerd en getiteld verso

Aquarel en inkt op papier, 32.8 x 43.5 cm

Herkomst:

Kunsthandel Wim de Boer, Alkmaar

€ 1.000 - 2.000

88

89

91

90

Anthon van Rappard

(Zeist 1858 - Santpoort 1892)

Het apprèteren van de katoen

Pastel op papier, 36.8 x 45.4 cm

Herkomst:

Particuliere collectie, Nederland

Literatuur:

J.W. Brouwer, J.L. Siesling & J. Vis, *Anthon van Rappard. Companion and correspondent of Vincent van Gogh: His life and all his works*, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1974, pag. 118, cat.no. 223 (afb.)

Tentoonstelling:

- Haagse Kunstkring, Den Haag, *Tentoonstelling van nagelaten werk, studies en tekeningen van A.G.A. van Rappard*, 15 november - 6 december 1892, cat.no. 70

- Voor de Kunst, Utrecht, *A.G.A. Ridder van Rappard: Tentoonstelling van zijn werken*, 17 mei - 7 juni 1931, cat.no. 78

N.B.:

In oktober 1880 ontstond een innige vriendschap tussen Vincent van Gogh en Anton van Rappard. Van Gogh werkte weleens in Rappards atelier en zag hem als artistiek geestverwant. Van hun vriendschap zijn er uit vijf jaar 55 brieven bewaard gebleven, welke zich in de collectie van het Van Gogh museum bevinden.

€ 1.000 - 2.000

91

Cornelis Springer

(Amsterdam 1817 - Hilversum 1891)

Gezicht op de kruising van Amstel en Herengracht, met rechts het huis Six en het Huis met de bloedvlekken, op de achtergrond de Magere Brug

Gemonogrammeerd en gedateerd 48 l.o.

Aquarel op papier, 16.1 x 23.4 cm

N.B.:

Bijzonder is dat dit één van de vroegste topografische stadsgezichten van Cornelis Springer betreft. Het jaar ervoor maakte hij, bijvoorbeeld in opdracht van de 'Hollandsche Gasfabriek' aan de Weteringschans te Amsterdam, een topografisch doek dat de bouw van twee gaskuipen voor de gasfabriek voorstelde. Daarnaast zijn diverse topografische aquarellen van Springer uit de jaren veertig in de collectie van het Stadsarchief Amsterdam (Atlas Splitgerber) opgenomen.

De compositie van dit lot kan qua sfeer en onderwerp deels vergeleken worden met het schilderij van Springer opgenomen in: W. Laanstra, H.C. de Bruin, J.H.A. Ringeling, *Cornelis Springer (1817-1891)*, Utrecht, 1984, pag. 65, cat.no. 48-6 (Amsterdam Museum, Amsterdam, inv.no. A22265).

€ 800 - 1.200

DE KUNST VAN HET PREPAREEREN VAN VERF

Vele eeuwen lang hebben kunstenaars hun eigen verf moeten maken door pigmenten fijn te wrijven en te vermengen met olie, bijvoorbeeld lijnolie, door het op een steen te wrijven tot het de juiste dikte had. Dit was een lastig proces en werd meestal door de leerling van een meester-schilder gedaan. De onbewerkte pigmenten werden eerst grof gestampt met een vijzel waarna ze werden fijn gemaakt met een loper. Om de verf glad en goed gemengd te maken moest uren achtereen doorgemengd worden. Kunstenaars moesten ook constant nadenken bij het aanbrengen van de verf lagen, want de ene laag droogde eerder dan de andere en de ene verf was transparanter dan de andere. Daarom vervaardigden kunstenaars constant recepten over welke pigmenten en bindmiddelen zij gebruikten. De pigmenten die gebruikt werden om verf te maken werden tot aan de negentiende eeuw uit allerlei grondstoffen gehaald. Tot aan de zeventiende eeuw bestonden er ongeveer vijftien soorten pigment waaruit een schilder verf kon maken. Slechts dertig van deze pigmenten waren geschikt voor olieverf en de meeste schilders gebruikte in de praktijk maar tussen de tien en vijftien pigmenten. Pigmenten bepalen de lichtheid, kleursterkte en dekking van verf. De mate van dekking van een pigment hangt af van de korrelgrootte, over het algemeen geldt hoe kleiner hoe beter, maar dit verschilt weer per pigment.

Sommige van deze pigmenten waren ontzettend kostbaar en werden dan ook niet vaak gebruikt door schilders vanwege de prijs. Zo was het blauwe pigment van natuurlijk ultramarijn zo duur dat schilders dit alleen konden gebruiken bij de rijkste klanten. De uitdrukking 'blauw bloed' duidde dan ook op het vermogen deze kleur in schilderijen, bijvoorbeeld in een portret, te kunnen verwerken. Deze kleur werd gemaakt van de edelsteen lapis lazuli die uit Afghanistan

komt en kostte aan het begin van de negentiende eeuw honderd tot zeshonderd gulden per kilogram. De rode kleur karmijn werd gemaakt van de gedroogde schildjes van een luizensoort uit Mexico. Ook voor dit pigment waren weer enorme hoeveelheden nodig om een klein beetje te kunnen maken, zo'n 140.000 luizen voor een kilo karmijn. De kleur geel kwam vaak uit de urine van koeien die alleen mango bladeren te eten kregen of uit gele krokussen (saffraan geel). Sepia, een paarse kleur, werd gemaakt van inktvissen inkt en purper van de purperslak. Tot aan de negentiende eeuw werd er nog van de donkerbruine kleur 'mummie' gebruik gemaakt, wat gemaakt werd van de overblijfselen van gemummificeerde mensen.

Rembrandt maakte voor het produceren van zijn verf vaak gebruik van ei, glaspoeder, verbrande botten en bladgoud. Voor de *Nachtwacht* gebruikte Rembrandt loodwit, massicot, smalt, azuriet, rode oker, vermiljoen, een organisch rood, bruine oker, bister, Keulse aarde en een onbekend zwart pigment. Hij gebruikte geen groen pigment, maar mengde deze kleuren tot hij de juiste kleur had. Mogelijk omdat de groene kleur 'verdigris' toentertijd al berucht was voor de snelle verkleuring tot vaalbruin. Ook het veel gebruikte indigo uit de tropische plant *Indigofera tinctoria*, wat een goedkope alternatief voor ultramarijn was, verbleekt snel als het vermengd wordt met bepaalde materialen zoals olie. Schilders in de 17^e eeuw waarschuwden elkaar voor dit gevaar maar, vanwege de goedkope prijs en het makkelijke gebruik prefeerden zij toch dit pigment. Hierdoor zijn in sommige werken blauwe details, zoals een sjerp, een tafelkleed of een jurk vaalgrijs of blauwgroen geworden.

Vermeer koos vergeleken met veel van zijn tijdgenoten voor

duurdere en betere kwaliteit pigmenten waardoor kleuren op zijn schilderijen beter gepreserveerd zijn gebleven. Toch is bijvoorbeeld de groene jurk van zijn schilderij *Brieflezende vrouw* verschoten van kleur. Hiervoor mengde hij blauw en geel maar in de loop der tijd is de gele kleur vervaagd waardoor de blauwe kleur nu overheerst. In de zeventiende eeuw werd het mogelijk om pigmenten die al verwerkt waren tot verf te kopen in zakjes van leer of varkensblaas. Echter, veel bekwame schilders vertrouwden de verfhandelaren niet en wisten dat deze zakjes niet lang houdbaar waren en bleven daarom zelf hun verf mengen.

Door de nieuwe ontwikkelingen op technologisch en scheikundig vlak in de negentiende eeuw ontstonden er ook voor de schilderkunst nieuwe mogelijkheden. In 1841 werd een flexibele tinnen tube uitgevonden in Engeland en rond deze tijd kwamen de eerste fabrieken die machinaal pigmenten wreven op. Ook kwamen er platte penselen op de markt. Voorheen waren er slechts ronde penselen die door leer bij elkaar werden gehouden maar door het nieuwe buigzame tin konden de haren in andere vormen bij elkaar worden gehouden. De nieuwe verffabrieken konden de droog tijd van verscheidene pigmenten gelijk trekken door het toevoegen van was aan de verf, waardoor het schilder proces makkelijker en betaalbaarder werd en verharding van de verf voorkomen werd. Deze toevoeging had wel ten nadeel dat de verf na een tijdje van kleur verschoot en minder helder werd. Rond deze tijd werden ook veel nieuwe pigmenten ontwikkeld. Tegenwoordig zijn circa 40.000 pigmenten bekend waarvan er 2000 verkocht worden. Nog steeds worden nieuwe pigmenten ontdekt. Zo heeft de Britse kunstenaar Anish Kapoor de exclusieve rechten gekregen van het voor militaire doeleinden ontwikkelde zwartste zwarte pigment 'Vantablack'. Dit pigment is zo zwart dat het 99.96 procent van het licht absorbeert. Kapoor zei hierover: 'Het is zo zwart dat je het bijna niet kunt zien, het heeft een soort onwerkelijke kwaliteit.' Door de groei aan pigmenten in de negentiende eeuw, groeide de afmetingen van paletten ook. Verf werd op de randen van paletten aangebracht en in het midden vermengd tot kleurvariaties.

De impressionisten maakten in de negentiende eeuw dankbaar gebruik van de verftubes en alle nieuwe heldere en verschillende kleuren die op de markt kwamen. Deze uitvindingen maakten het mogelijk om in de buitenlucht te schilderen en zij versnelden het schilder proces aanzienlijk. Impressionisten maakten veel gebruik van kobaltblauw, dat

bij gaslicht een paarsige tint kreeg. Veel schilders van het impressionisme zogen een deel van de olie uit hun verf zodat de verf stugger werd en sneller droogde. De verf werd niet glad opgebracht en liet sporen van de penseel haren als opgezette streken achter. Dit in tegenstelling tot de schilders van de academische stijl die hun werken als mozaïeken opbouwden en kleuren geleidelijk en zacht lieten overlopen. In één van zijn vele brieven schrijft Vincent van Gogh over het verf gebruik van de impressionisten: *'Alle kleuren die door het Impressionisme in de mode zijn gebracht, verkleuren, reden te meer om ze domweg te fel te gebruiken, mettertijd zullen ze toch alleen maar verbleken'*. Helaas voor Van Gogh verkleurde ook veel van zijn werken, hoewel dit niet af doet voor de schoonheid van zijn kunst. Zo is uit onderzoek gebleken dat zijn oranje-rood, geel en blauw nu allemaal verkleurd zijn door toedoen van licht. Niet alle schilders waren overigens enthousiast over de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van verf. De Franse Pierre-Auguste Renoir was ook niet overtuigd van de kwaliteit van fabrieksverf en haalde zijn verf bij een bedrijf waar pigment en bindmiddel nog met de hand gemalen werden. Ook nu nog blijkt moderne verf niet altijd houdbaar, zo is een bepaalde roze tint die vaak gebruikt werd door kunstenaar Frank van Heemert jaren na het opbrengen op het doek weer vloeibaar geworden.

Ondanks dat het industrieel maken van verftubes het schilders vakmanschap toegankelijker en betaalbaarder heeft gemaakt, is te zien in deze catalogus dat de handgemaakte verf uit de 19^e eeuw daarmee niet overtroffen kan worden. Vandaag de dag zijn er dus ook nog steeds kunstenaars die er voor kiezen dit moeilijke proces door te lopen om zo prachtige en unieke kleuren verf te produceren voor hun werken.

92

93

92

Jacob Maris

(Den Haag 1837 - Karlsbad 1899)

Landschap (1897)

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 23.5 x 32.3 cm

Herkomst:

- Collectie J. Sweijs, Amsterdam

- Particuliere collectie, Nederland

Tentoonstelling:

Arti et Amicitiae, Amsterdam, *Eere Tentoonstelling Jacob Maris*, december 1899, cat.no. 107

€ 800 - 1.200

93

Toegeschreven aan Jacob Maris

(Den Haag 1837 - Karlsbad 1899)

Een scheepswerf aan de rivier

Olieverf op doek, 44.6 x 102.9 cm

Herkomst:

- Collectie de heer G.W. van Aardenne (1888-1983), Dordrecht

- Via vererving naar de huidige eigenaresse

€ 2.000 - 4.000

94

95

94

Willem Roelofs

(Amsterdam 1822 - Berchem 1897)

Hollandse wolkenlucht boven een boerderij in Drenthe

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek op paneel, 25 x 39.5 cm

N.B.:

Veel schilders uit de Haagse School, zoals Hendrik Willem Mesdag, Willem Roelofs, Julius van de Sande Bakhuyzen, Anton Mauve en Jozef Israëls hebben inspiratie opgedaan in Drenthe.

€ 1.500 - 2.000

95

Willem Roelofs

(Amsterdam 1822 - Berchem 1897)

*Loosdrecht*Gesigneerd l.o. en geannoteerd *Loosdrecht* r.o.

Olieverf op doek op paneel, 25 x 43.4 cm

€ 1.500 - 2.500

96

96

Willem Roelofs

(Amsterdam 1822 - Berchem 1897)

Plas te Kortenhoef (ca. 1887-1893)

Gesigeneerd en genummerd 68 l.o.

Geannoteerd *Kortenhoef* r.o.

Olieverf op doek, 24.5 x 44.4 cm

Herkomst:

- Collectie jhr. Frans Alexander Evert Lodewijk Smislaert (Den Haag 1862 - Laren N.H. 1944), vanaf ca. 1887-1893 t/m 1944. Tot voor kort altijd in het bezit geweest van verschillende generaties van de adellijke familie Smislaert

- Particuliere collectie, Nederland

Literatuur:

- F.A.E.L. Smislaert (inleiding), catalogus *Eeretentoonstelling Willem Roelofs 1822-1897*, Pulchri Studio, Den Haag, 1907, no. 153

- H.P. Bremmer, *Willem Roelofs. 100 lichtdrukken naar zijn werken vertegenwoordigd op de eeretentoonstelling in Pulchri Studio* (oktober 1907), Amsterdam, 1909, no. 81, als *Plas te Kortenhoef*

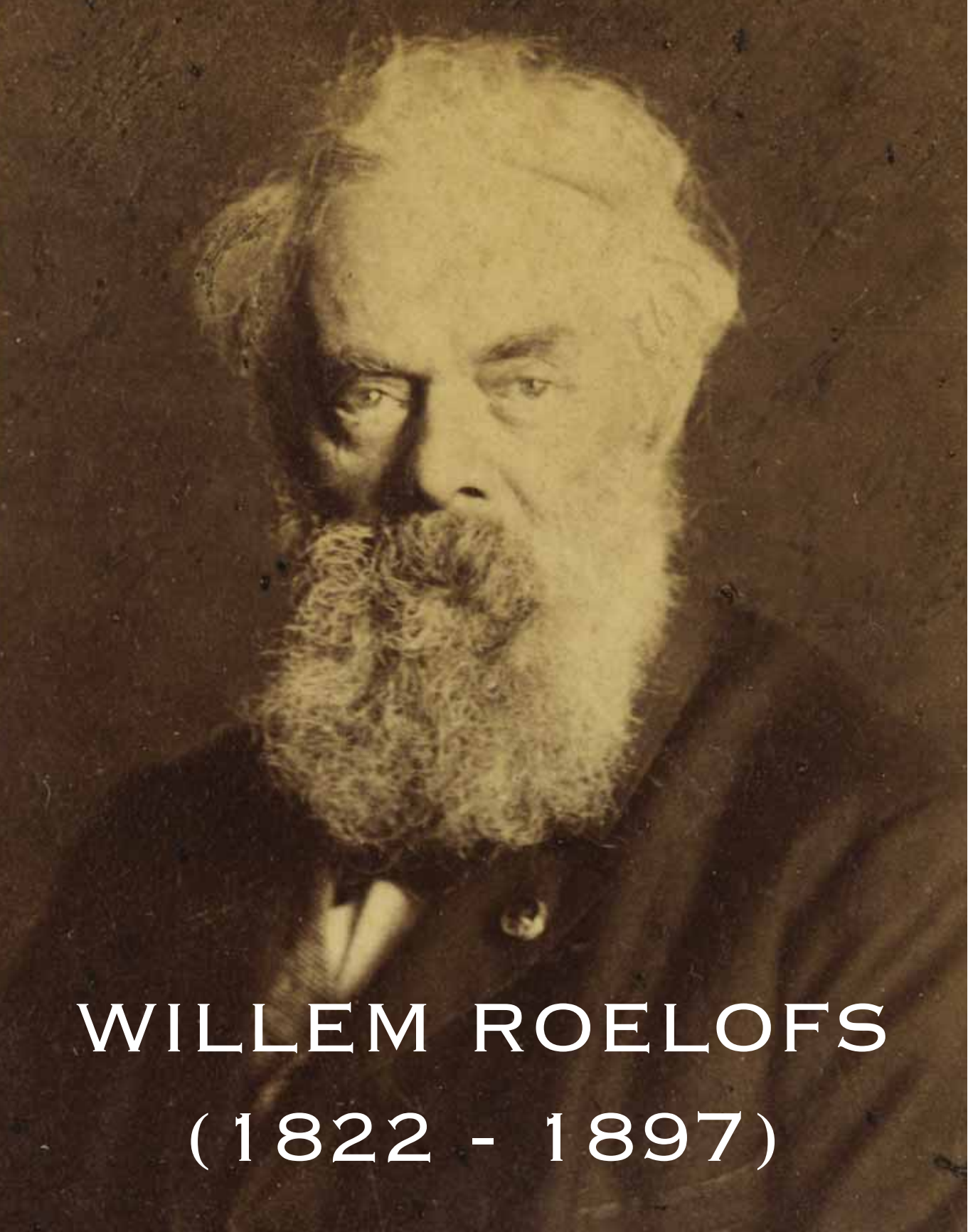
Tentoonstelling:

Pulchri Studio, Den Haag, *Eeretentoonstelling Willem Roelofs 1822-1897*, 1907, cat.no. 153

N.B.:

Frans Smislaert was een leerling van Willem Roelofs.

€ 4.000 - 6.000

WILLEM ROELOFS
(1822 - 1897)

Na de romantische en classicistische stijl van het begin van de negentiende eeuw, vormden de schilderijen van Willem Roelofs een vernieuwing in de schilderkunst. Net als de leden van de School van Barbizon schilderde Roelofs *en plein air* (in de open lucht). Zo wist hij als geen ander zijn landschappen met een buitengewone raakheid en mate van virtuositeit uit te voeren. Hierdoor wordt hij tegenwoordig beschouwd als de voorloper van het Nederlands impressionisme en is hij een schilder van onmiskenbaar belang voor de ontwikkeling van de Haagse School.

Willem Roelofs werd in 1822 geboren in Amsterdam als de oudste zoon van de steenfabrikant Otto Willem Roelofs en zijn vrouw Wilhelmina Carolina Pronkert. Al op zeer jonge leeftijd beoefende Roelofs de tekenkunst; een overgeleverd kinderschrift met tekeningen duidde op het ongekennde talent dat deze kunstenaar op achtjarige leeftijd al bleek te hebben. Het gezin verhuisde naar Utrecht, waar Roelofs zijn eerste tekenlessen kreeg van de minder bekende Abraham Hendrik Winter (1800-1861). Hier vervaardigde hij het eerste bekende geschilderde landschap, daterend uit 1837. Vervolgens verhuisde het gezin naar Den Haag, waar Roelofs in 1840 de mogelijkheid werd geboden om te werken in het atelier van de landschapsschilder Hendrikus van de Sande Bakhuyzen (1795-1860). Samen met zijn leermeester ondernam Roelofs een studiereis langs de Rijn, waar hij zijn eerste olieverfschetsen vervaardigde.

Aanvankelijk bewonderde Roelofs de romantische landschapsschilderkunst van kunstenaars als Barend Cornelis Koekkoek (1803-1862) en Andreas Schelfout (1787-1870). Deze bewondering is dan ook nog altijd zichtbaar in zijn gedetailleerde en dramatische landschappen, gevuld met grote eiken en dreigende wolken. Vaak vogue de Roelofs lieflijke figuren toe aan zijn taferelen, die door de grootsheid van de natuur nietig en kwetsbaar leken te worden.

In 1847 was Roelofs betrokken bij de oprichting van het schilderkunstig genootschap *Pulchri Studio*. Vervolgens besloot hij te verhuizen naar Brussel, waar hij een groot gedeelte van zijn leven zou blijven wonen. Ook in Brussel verwierf Roelofs grote successen met zijn Hollandse landschappen. De Belgische Koning Leopold verwierf zijn werk *Landschap in Gelderland*, waarmee de internationale reputatie van Roelofs definitief werd gevestigd.

Tussen 1820 en 1870 trokken veel schilders uit Parijs naar Barbizon, vlakbij Fontainebleau en de vlakte van Chailly. De schilders maakten werken die bedoeld waren als reactie op de Romantiek en de veelvoorkomende historieschilderstukken. De leerlingen van deze school trokken de natuur in om zodoende zoveel mogelijk werken *en plein air* te produceren. Ze probeerden de natuur zo goed mogelijk weer te geven. Belangrijk hierbij was de ervaringswereld en sfeer die de natuur op het moment zelf kon oproepen. Het was dus niet per definitie de bedoeling om de werkelijkheid te registreren. De leden van de school hadden bovendien veel bewondering voor het realisme dat de Hollandse oude meesters in hun werken wisten te behalen. Belangrijke schilders van de School van Barbizon zijn onder andere Théodore Rousseau (1812-1867), Jean François Millet (1814-1875) en Camille Corot (1796-1875). De schilders van Barbizon waren in veel gevallen ook bekwame graveurs. Er zijn dan ook veel etsen en litho's overgeleverd die ons herinneren aan deze tijd.

Naast kunstenaars uit Parijs trokken ook vele Nederlandse schilders naar Barbizon om hier geïnspireerd te worden. Willem Roelofs gold

hierbij als een van de voornaamste voorbeelden. Na het zien van de werken bij de zogeheten School van Barbizon, brak Roelofs in 1852 definitief met de romantische en classicistische traditie. Niet langer schilderde hij gedramatiseerde en overweldigende landschappen, maar in plaats daarvan probeerde hij de natuur in impressies en levende lijve vast te leggen. Als een van de eerste Nederlandse kunstenaars trok hij, in navolging van de schilders van de School van Barbizon, er in de zomer op uit om de natuur op deze manier direct als inspiratiebron te gebruiken. Hij maakte vele natuurstudies in olieverf, waterverf, krijt en potlood. Dergelijke studies in de buitenlucht vormden de basis voor Roelofs grotere, gewoonlijk meer complexe, atelierstukken.

Roelofs ondernam meerdere reizen naar Barbizon, ongeacht de weersomstandigheden trok hij de wijde natuur in om zo de atmosfeer van dat moment vast te leggen. Na zijn reis in 1856 schilderde Roelofs enkel nog impressies van landschappen en taferelen met rietrijke plassen, molens aan de horizon, prachtige wolkendekens en kleurrijke luchten. Daarnaast reisde hij veel door Nederland, waar hij niet eerder vastgelegde landschappen schilderde, zoals in Abcoude, Drenthe, Leidschendam, Loosdrecht en Texel. Hiermee is Roelofs niet alleen van groot belang geweest voor de successen van de Haagse School, maar ook voor de internationale schilderkunst. Naast het analyseren van de natuur, bestudeerde en verzamelde Roelofs zijn leven lang ook een uiteenloop aan insecten. Zo maakte hij studies van snuitkevers en schreef hierover in verschillende wetenschappelijke tijdschriften. Hij richtte zelfs de Belgische vereniging voor entomologie op, waarvan hij in 1878 voorzitter werd.

In 1855 behoorde Roelofs tot de oprichters van de Société Royale Belge des Aquarellistes te Brussel. Dit genootschap organiseerde tentoonstellingen voor Belgische aquarellisten en was in eerste instantie een besloten genootschap, welke een limiet van twintig leden hanteerde. Naarmate het succes van de jaarlijkse aquarel tentoonstelling groter werd, groeide ook het aantal leden. Na enige jaren werden hier, mede dankzij Roelofs, ook de schilders van de Haagse School voor uitgenodigd. Daarnaast hield de vereniging er een aparte categorie leden op na, die bestond uit liefhebbers en verzamelaars. In 1876 werd in Den Haag de Nederlandse variant van het gezelschap opgericht: de Hollandsche Teekenmaatschap-pij.

Roelofs leed een veelbewogen leven. Hij was van groot belang voor de ontwikkeling van de meesters van de Haagse School en de internationale herwaarderung van de Nederlandse schilderkunst in de negentiende eeuw. Doordat Roelofs een van de eerste Nederlandse kunstenaars was die op alle vlakke brak met de traditie van de Romantiek, heeft hij veel invloed uitgeoefend op kunstenaars die tegenwoordig een grote naam genieten. Zo maakte hij in 1866 kennis met de befaamde Hendrik Willem Mesdag (1831-1915), van wie hij enige jaren leermeester zou worden. Andere gerenommeerde schilders die in de leer zijn geweest bij Roelofs zijn onder andere Alexander Mollinger (1836-1867), Jan Theodoor Kruseman (1835-1895), Paul Joseph Constantin Gabriël (1828-1903) en Frans Smiessaert (1862-1944). Ook is Roelofs van groot belang geweest voor de schilderscarrière van zijn beide zoons. In 1887 keerde Roelofs terug naar Nederland en vestigde hij zich met zijn gezin in Den Haag. Hoewel zijn gezondheid vanaf 1892 gestaag achteruit ging, bleef hij schilderen.

97

98

97

Jan Bedijs Tom

(Boskoop 1813 - Leiden 1894)

Huiswaarts

Gesigneerd en gedateerd 1871 l.o.

Olieverf op doek, 72.5 x 122 cm

€ 2.000 - 3.000

98

Freek Engel

(Koog aan de Zaan 1872 - Zutphen 1958)

Melktijd tegen de avond

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 62.4 x 93.2 cm

Literatuur:

H. Heijnen, *Freek Engel (1872-1958), Een wereld van weiden en water*,

Stichting Uitgeverij Noord-Holland, Wormerveer, 2009, pag. 153

(afb.)

N.B.:

Inclusief bovengenoemde publicatie.

€ 800 - 1.200

99

99

Johan Frederik Cornelis Scherrewitz

(Amsterdam 1868 - Hilversum 1951)

Melktijd

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek, 80.4 x 100.4 cm

Herkomst:

- Triple V Gallery, Abbotsford, Canada (1988)

- Particuliere Collectie, Nederland

N.B.:

De huidige eigenaar kocht het werk in 1988 in de galerie van zijn oom, die het op zijn beurt uit het atelier van Scherrewitz kocht na het overlijden van de kunstenaar in 1951.

€ 4.000 - 6.000

100

101

100

Léon Richet

(Solesmes 1843 - Fontainebleau 1907)

Landschap met wandelaarster in de omgeving van Fontainebleau

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 28.4 x 36 cm

N.B.:

Léon Richet was een Franse landschapschilder die gerekend wordt tot de latere exponenten van de School van Barbizon. Richet trachtte in zijn schilderijen de ongerepte natuur vast te leggen, waarin zijn passie voor het licht en de inwerking daarvan op wolken en water de impressionisten enkele jaren later zou bekoren en inspireren.

€ 2.000 - 3.000

101

Cornelis Westerbeeck sr.

(Sassenheim 1844 - Den Haag 1903)

Koeien grazend bij het avondgloren

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 40.8 x 65.8 cm

Herkomst:

- Aan de Oude Delft, Delft (begin jaren '90)

- Particuliere collectie, Nederland

€ 800 - 1.200

102

103

102

Théophile de Bock

(Den Haag 1851 - Haarlem 1904)

Gezicht op Kasteel Doorwerth

Gesigneerd r.o.

Olieverf op doek, 40.5 x 61.8 cm

€ 2.000 - 3.000

103

Jan Hendrik Weissenbruch

(Den Haag 1824 - 1903)

Langs de vaart bij Noorden

Resten signatuur l.o.

Olieverf op doek op paneel, 18.4 x 35 cm

€ 1.500 - 2.500

A portrait painting of Jan Hendrik Weissenbruch, an elderly man with white hair and a mustache, wearing a dark blue vest over a white shirt and a dark cravat. He is holding a paintbrush in his right hand. The background is dark and textured. The text is overlaid in white, bold, sans-serif font.

JAN HENDRIK
WEISSENBRUCH
(1824-1903)

Op 19 juni 1824 werd Jan Hendrik Weissenbruch geboren als Hendrik Johannes aan de kazernestraat te Den Haag. Hij kwam uit een artistieke familie, zijn vader was een amateur kunstenaar en een fervent verzamelaar van kunst, zijn oom was een graveur en zijn broer en drie neven voegden zich ook bij het kunstenaarschap. Op jonge leeftijd begon hij met avondlessen aan de Academie voor Beeldende Kunsten te Den Haag waar hij les kreeg van Bartholomeus Johannes van Hove (1790-1880) en kreeg hij tekenles van J.J. Löw. Zijn inspiratiebronnen hoefde hij niet ver te zoeken, de ene wandeling vanaf zijn huis vandaan bracht hem bij woeste weilanden en glooiende duinen, de andere bij het fraaie Mauritshuis. Hier werd hij sterk beïnvloed door de landschappen van zeventiende-eeuwse schilders zoals Jacob van Ruysdael en Johannes Vermeer. Weissenbruch werd ook zeer beïnvloed door Andreas Schelfhout (1787-1870), die hem een plek als zijn leerling in zijn atelier aanbood. Op afraden van Johannes Bosboom (1817-1891) sloeg Weissenbruch deze kans toch af. Bosboom drukte Weissenbruch op het hart: 'Je moet het niet doen Weiss, je moet uit je eigen lens blijven zien.'

Dit bleef Jan Hendrik Weissenbruch doen. Hij bleef zich ook altijd richten op de natuur, zijn hele leven bestudeerde hij de natuur en landschappen in verschillende weersomstandigheden, zo vertelde hij ooit in een interview: *'De natuur heeft me altijd geweldig aangegepen. Geweldig! Ik [...] maakte graag grote wandelingen om en in Den Haag. Als ik mooie hoekjes, mooi strand, mooie vaarten, mooie luchten zag, of op het duin naar de zee tuurde, ging ik in het schoone, in de natuur op. Ik kreeg soms een klap van de natuur. Als ik later die klap [weer] had, kon ik tekenen en schilderen wat ik zag en gezien had. In een paar houtskoolkrabbels lag ik het vast. Thuis tooverde ik het in verf.'* Weissenbruch ontwikkelde zich tot een van de voornaamste doch individualistische vertegenwoordigers van de Haagse School.

De schilders van de Haagse School werkten vaak samen in de buitenlucht, soms in kleine sloepjes op het water, om zo studies van de natuur te maken. Toen Den Haag steeds meer bebouwd raakte trok Weissenbruch vaak naar de ongerepte natuur rond om plaatsjes als Nieuwkoop en Noorden of naar plekken als Gouda, Katwijk, Rijnsburg en Haarlem om te schilderen. Zijn werken zijn doordrongen van dramatische hemels, luchtige wolken en spiegelend water. In zijn atmosferische landschappen is dikwijls een stukje wit te vinden wat de kijker het schilderij binnen lokt, soms is het een witte muts, soms een zachte witte wolk, soms een wit huis of een wit stuk zeil, zoals in zijn schilderij *Té Noorden bij Nieuwkoop*.

Over zijn schilderijen zei Weissenbruch: *'Schilderij of water verf teekening, ze zijn alle patiënten van me. Ik ben hier dokter, die zijn morgewisite brengt. Ik voel ze allen den pols. Tegen de een zeg ik: wacht ik zal voor jou een zalfje maken, daar je heelemaal van opknapt. Tegen de ander: "vrind, jij hebt lucht nodig en nog meer licht". Licht en lucht, dat is de kunst! Ik kan in m'n schilderijen, vooral in de luchten, nooit licht genoeg brengen. Soms lukt het me, soms niet. Dan schei ik er uit, steek een pijpje op en ga wat lummelen of in mijn tuin wandelen. Of ik ga lezen van het weeshuismannetje, of een ander kapittelje in Hildebrand's "Camera Obscura" [...] Kom ik terug, dan probeer ik weer, en nog eens, tot ik het heb. [...] Lucht en licht zijn de groote tovenaars.'*

Samen met onder anderen zijn neef Johannes Weissenbruch,

Willem Roelofs, Jacob van der Maaten en Bart van Hove richtte Weissenbruch in 1847 de kunstenaars vereniging Pulchri Studio op in Den Haag. Ook Jozef Israëls, Hendrik Willem Mesdag en andere Haagse kunstenaars sloten zich aan bij het gezelschap. Naast het behartigen van de belangen van kunstenaars en het houden van kunstbeschouwingen werd met de vereniging op vrijdagen in het atelier van Lambertus Hardenberg naar model getekend. Zijn schildersvrienden noemden Weissenbruch 'de vrolijke Weiss' en Vincent van Gogh noemt hem: 'een krachtig kunstenaar en een goed mens, met een warm hart'.

GEDURENDE zijn jonge jaren was Weissenbruch niet zo in trek bij het publiek als veel van zijn collega's van de Haagse School. Dit veranderde snel in 1899. Na het vermijden van een viering van zijn zeventigste verjaardag, trokken op zijn vijfenzeventigste verjaardag zijn vrienden, waaronder H.W. Mesdag en Jozef Israëls, naar zijn atelier met een lauwerkrans. Hier vonden zij Weissenbruch te midden van een atelier vol schilderijen, tekeningen en aquarellen, zelfs overal over de vloer verspreid, van werken die hij veertig jaar geleden had voltooid tot werken waar hij de dag tevoren nog aan had gewerkt. Zijn vrienden begrepen nu dat 'de vrolijke Weiss' onverstoorde aan een immens oeuvre had gewerkt uit het blikveld van de Nederlandse kunst koper. Datzelfde jaar organiseerde de Amsterdamse kunsthandel Buffa een tentoonstelling met tachtig van Weissenbruch's werken. Het grootste deel hiervan werd in een keer verkocht en bracht Weissenbruch honderdduizend gulden op, een in die tijd enorm bedrag. Ook werden veel van zijn werken in de laatste jaren verkocht aan Amerikaanse en Canadese kunstliefhebbers. In 1876 was zijn werk al in Canada geëxposeerd tijdens de Loan Exhibition van de Art Association van Montreal. Ook in 1897 werden hier dertien van zijn werken tentoongesteld.

Weissenbruch bleef altijd erg aan Nederland gehecht. In tegenstelling tot veel van zijn tijdgenoten reisde hij niet naar andere landen om zwoele zomervakanties of exotische markten vast te leggen. In zijn gehele leven heeft Weissenbruch maar één buitenlandse reis gemaakt. Hij trok naar Barbizon in Frankrijk, waar de voorgangers van de Haagse School zo'n vijftig jaar tevoren een onderkomen vonden in de prachtige natuur. Weissenbruch snoof hier de sfeer van zijn inspiratiebronnen op en schilderde onder andere de Grande Rue waar Jean-François Millet ooit verbleef. Toch bleef Weissenbruch meestal bij zijn typisch Hollandse landschappen met felblauwe luchten, helder licht of donkere donder wolken. *'In een roeiboortje door het polderland varen, of visschen, dat is ook zoo'n kostelijke natuurstudie. In een schuifje zitten schilderen, het water in een oude klomp, een lekker pijpje in de mond, dat is schildersheerlijkheid.'*

Weissenbruch was de leraar van zijn zoon Willem, Victor Bauffe en Théophile de Bock en Jan Heppener. Vanaf 1886 was hij ook lid van de mede door Willem Roelofs opgerichte Société Royale Belge des Aquarellistes. Naast landschappen schilderde Jan Hendrik Weissenbruch ook stilleven, boereninterieurs en stadsgezichten. Door zijn gebruik van licht en zijn realistische stijl wordt Weissenbruch ook weleens gezien als 'de Vermeer van de 19e eeuw'. In 1903 overleed hij in het huis van zijn geboorte aan de kazernestraat in zijn geliefde stad Den Haag.

104

104

Jan Hendrik Weissenbruch

(Den Haag 1824 - 1903)

Hollands polderlandschap met wipmolen en koe liggend voor een hek

Olieverf op doek, 41 x 32.3 cm

N.B.:

Een meer uitgewerkte versie van dit *en plein air* schilderij staat afgebeeld in: W. Laanstra, *Johan Hendrik Weissenbruch 1824-1903*, Amsterdam, 1992, pag. 116, cat.no. O/42-1.

€ 1.000 - 1.500

105

Jan Hendrik Weissenbruch

(Den Haag 1824 - 1903)

Hollands polderlandschap met een koe aan het water

Gesigneerd l.o.

Olieverf op doek op paneel, 41.2 x 30.1 cm

€ 5.000 - 8.000

MORE THAN JUST LIVING

VERSTRAETEN
design

WWW.VERSTRAETENDESIGN.COM
ROERDALEN - BERLIN
TEL: +31-6-55744066

HOUSE OF CAVIAR & FINE FOOD
Champagne & Caviar

Flagship Store Hilton Amsterdam | Apollolaan 138 | t. 020-6768090
www.houseofcaviar.nl | info@houseofcaviar.nl
Head Office | Westvlietweg 108 | Den Haag | t. 070-4278210

Exclusief in Rotterdam
t/m 15 januari 2017

museum van
boijmans beuningen

De prenter: Jacopo Lottini, 1515-1518. Giuliano dell'Accademia di Firenze

De goddelijke renaissance

Ontdek dit najaar in Museum Boijmans Van Beuningen de meesterwerken van Fra Bartolommeo (1473-1517), de Italiaanse kunstenaar-moonnik uit Florence. Leonardo da Vinci, Rafaël, Michelangelo en Fra Bartolommeo zijn de vier belangrijkste kunstenaars van de Hoogrenaissance. In de tentoonstelling zijn 140 voorstudies en elf schilderijen te zien. Laat u verrassen door de meesterlijk getekende voorstudies en de schilderijen, variërend van een klein privé-altaar tot imposante altaarstukken van vier meter hoog. Nooit eerder waren schilderijen van Fra Bartolommeo in Nederland te zien; sommige hebben Italië zelfs nog nooit verlaten.

boijmans.nl

AAG

Arts & Antiques Group

Gespecialiseerd in het veilen van Kunst, Antiek & Wijnen

Amsterdam | Lekstraat 63, 1079 EM | T: +31-20-3012950 | F: +31-20-3012960

Genève | Rue du Rhône 59-I, CH-1204 | T: +41-22-3103332 | F: +41-22-3120203

Jakarta | Jl. Pasuruan no. 9, 10310 | T: +62-21-3158636 | F: +62-21-39899533

Singapore | 30 Bideford Road # 03-02, 229922 | T: +65-67-372130 | F: +65-67-371859

info@veilinghuisaag.com | www.veilinghuisaag.com

ROUTEBESCHRIJVING

Met de auto vanuit de richting Den Haag

Afslag RAI (S109) - voor de RAI op het Europaplein rechts
de Kennedylaan in, derde stoplicht links, derde zijstraat links,
de Lekstraat inrijden, links op de tweede hoek

Met de auto vanuit de richting Utrecht

Afslag Centrum (S110) - over de Kennedylaan de Rijnstraat in,
derde zijstraat links, de Lekstraat inrijden, links op de tweede hoek

Met het openbaar vervoer

Vanaf station RAI met bus 62 en tramlijn 4, halte Waalstraat
Vanaf station Amstel met bus 62, 65 en tramlijn 12, halte Victorieplein
Vanaf het centrum met tramlijn 4, halte Victorieplein

Binnen de directe omgeving van het pand is (betaald) parkeren geen probleem

VEILINGSHEMA OKTOBER - DECEMBER 2016

Zaterdag 29 oktober

MODERN & CONTEMPORARY ART in SINGAPORE

Kijkdagen: vrijdag 28 & zaterdag 29 oktober

Maandag 14 november

19^e EEUWSE SCHILDERIJEN & EEN COLLECTIE WERKEN DOOR OUDE MEESTERS

Kijkdagen: vrijdag 11 t/m zondag 13 november

Maandag 28 november

THE ASIAN ART SALE

Kijkdagen: vrijdag 25 t/m zondag 27 november

Zondag 11 december

FINE & RARE WINES @ DAUPHINE

Proeven: zondag 11 december

Maandag 12 december

MODERNE & HEDENDAAGSE KUNST & EEN COLLECTIE SCULPTUREN

Kijkdagen: vrijdag 9 t/m zondag 11 december

Maandag 19 december

THE CHRISTMAS SALE

Kijkdagen: vrijdag 16 t/m zondag 18 december

Voor meer informatie, bezoek onze website:

WWW.VEILINGHUISAAG.COM

THE WISDOM IS LOCAL
THE STANDARDS ARE GLOBAL
THE EXPERIENCE IS UNIVERSAL

Since opening in 1867, InterContinental Amstel Amsterdam has been celebrated as the most beautiful and luxurious hotel in the Netherlands. It ranks within the best hotels of the world and elegantly dominates a quiet, though central section of the Amstel river bank. The hotel is within walking distance of the famous Dutch canals, the Royal Theatre Carré and the Hermitage Amsterdam. We are looking forward to welcome your guests for their stay in Amsterdam, organise your national day event or host your private dinner in Restaurant La Rive or in one of our exclusive venues. Visit amsterdam.intercontinental.com

LONDON

WASHINGTON

PARIS

NEW YORK

DUBAI

SHANGHAI

SYDNEY

HONG KONG

BERLIN

Live the InterContinental life

INTERCONTINENTAL
AMSTEL AMSTERDAM

ALGEMENE VEILINGVOORWAARDEN

Deze voorwaarden zijn van toepassing op alle veilingen van ARTS & ANTIQUES GROUP v/h Glerum Kunst- en Antiekveilingen B.V. (hierna 'AAG' genoemd). Een ieder die aan de veiling deelneemt, geeft daarmee te kennen dat hij de toepasselijkheid van deze voorwaarden aanvaardt. De toepasselijkheid van deze voorwaarden wordt bij aanvang van de veiling aan de deelnemer kenbaar gemaakt.

In deze algemene veilingvoorwaarden wordt verstaan onder:

- a. Veiling: de verkoop bij opbod van de kavel in het openbaar;
 - b. Kavel: de roerende zaak of samenstelling van roerende zaken onder één nummer geveild;
 - c. Bod: door eenieder op een in de veiling aangeboden kavel geboden bedrag;
 - d. Bieder: degene die in de veiling een bod uitbrengt;
 - e. Koper: deieder, aan wie een kavel wordt toegewezen;
 - f. Toewijzing: de verklaring van de veilingmeester waardoor een bod wordt geaccepteerd en waardoor de koopovereenkomst tussen de inzender en de koper tot stand komt;
 - g. Inzender: degene die aan AAG de kavel ter veiling heeft aangeboden;
 - h. hamerprijs: bedrag waarvoor de kavel door de veilingmeester aan de koper is toegewezen;
 - i. Koopprijs: hamerprijs vermeerderd met een toeslag terzake van opgeld en BTW en, indien van toepassing, met verschuldigd volgrecht. Afhankelijk van de hoogte van het hamerbedrag wordt aan de koper opgeld in rekening gebracht als volgt:

Tot € 20.000	29,6% (incl. 21% BTW)
€ 20.001 - € 200.000	25% (incl. 21% BTW)
Vanaf € 200.001	20% (incl. 21% BTW)
- In het opgeld is de daarover verschuldigde BTW verrekend.

ARTIKEL 1

1. Elk bod is onvoorwaardelijk en onherroepelijk.
2. Degene, die ter veiling een bod uitbrengt, wordt aangemerkt alsieder, ook als hij verklaart niet voor zichzelf te hebben geboden.
3. Indien een koper heeft geboden op last of voor rekening en risico van één of meerdere anderen is of zijn deze naast de koper hoofdelijk verbonden voor de op koper krachtens deze veilingvoorwaarden rustende verplichtingen.

ARTIKEL 2

1. AAG is gerechtigd de volgorde van de te veilen kavels te wijzigen, kavels samen te voegen dan wel te splitsen, één of meerdere kavels uit de veiling te nemen en tijdens de veiling over de kavels aanvullende of afwijkende informatie te verschaffen.
2. De veiling geschiedt in door de veilingmeester aan te geven steeds hogere biedstappen; door het uitbrengen van biedingen wordt het laatste bod automatisch verhoogd tot de volgende biedstap.
3. De veilingmeester heeft het recht, zonder opgave van redenen een bod niet als zodanig te erkennen en het bieden te doen voortgaan.
4. De veilingmeester is gerechtigd namens niet bij de veiling aanwezige gegadigden biedingen uit te brengen.
5. Het oordeel van de veilingmeester omtrent alles wat zich tijdens de veiling voordoet en omtrent de uitleg of toepassing van de Algemene Veilingvoorwaarden tijdens de zitting is - bij wijze van bindend advies - beslissend.

ARTIKEL 3

1. AAG staat er voor in, dat behoudens nadrukkelijke vermelding tijdens de

- veiling, elke kavel overeenstemt met de beschrijving ervan in de catalogus.
2. Koper is gerechtigd ontbinding van de koop te vorderen en heeft recht op restitutie van de koopprijs, indien hij binnen 30 (dertig) dagen na de veiling deugdelijk aantoonde dat de kavel zo ernstige gebreken vertoonde of de verstrekte omschrijving zodanig onjuist is, dat indien deze gebreken of de onjuiste omschrijving aan de koper op het ogenblik van de veiling bekend waren geweest, hij van de koop zou hebben afgezien of slechts tegen een aanmerkelijk lagere prijs zou hebben gekocht.
3. Koper heeft voormeld recht niet indien het gebrek of de onjuistheid van de beschrijving tijdens de veiling is kenbaar gemaakt of na het moment van toewijzing is ontstaan.

ARTIKEL 4

1. Een kavel wordt verkocht en gaat over op de koper in de toestand waarin de kavel zich bevindt op het tijdstip van toewijzing.
2. Vanaf het moment van toewijzing is de kavel onmiddellijk en geheel voor rekening en risico van de koper.

ARTIKEL 5

1. De levering van de kavel aan de koper of diens gemachtigde vindt plaats nadat AAG de koopprijs heeft ontvangen.
2. De koopprijs dient uiterlijk binnen drie dagen na de veiling aan AAG te zijn voldaan, bij gebreke waarvan de koper vergoeding is verschuldigd van de kosten van vervoer, opslag en verzekering, benevens een rente, gelijk aan de wettelijke rente. Deze rente wordt berekend vanaf de datum der veiling tot de dag der algehele voldoening.
3. AAG heeft het recht om verkochte, niet afgehaalde goederen na vijf werkdagen op kosten van de koper in opslag te geven.
4. Indien de koper 30 (dertig) dagen na de veiling de koopprijs niet of niet volledig heeft voldaan, is hij in gebreke en is AAG gerechtigd onmiddellijk invorderingsmaatregelen te treffen, dan wel de koopovereenkomst als ontbonden te beschouwen en de kavel, hetzij openbaar, hetzij onderhands te verkopen.
5. De nalatige koper is aansprakelijk voor de door AAG tengevolge van de ontbinding en verkoop als hiervoor bedoeld geleden schade en heeft nimmer aanspraak op een meeropbrengst uit zodanige verkoop.
6. Alle kosten die AAG redelijkerwijs heeft moeten maken terzake van het niet nakomen door koper van enige verplichting voortvloeiende uit deze voorwaarden zijn voor rekening van koper.

ARTIKEL 6

- BTW wordt met toepassing van de z.g. margeregeling slechts in rekening gebracht over het opgeld en eventuele overige kosten. In de koopprijs zoals bedoeld in deze voorwaarden is BTW over het opgeld reeds inbegrepen. Kopers die daarvoor in aanmerking komen kunnen verzoeken ook de hamerprijs in de heffing van BTW te betrekken. Bij de kavels, die ter veiling zijn ingevoerd in de Europese Unie, wordt de hamerprijs steeds in de heffing van BTW betrokken; de betreffende kavels zijn in de veilingcatalogus aangeduid met (*).

ARTIKEL 7

1. Op de rechtsbetrekking tussen de koper(s) en AAG is Nederlands recht van toepassing.
2. Bij verschillen tussen de Nederlandse tekst en enige buitenlandse vertalingen van deze voorwaarden of van de veilingcatalogus is de Nederlandse tekst beslissend.

Veilinghuis AAG is een door de Federatie van Taxateurs, Makelaars en Veilinghouders geregistreerd veilingbedrijf.

Deze voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam met ingang van 9 januari 2004 onder nr.: 27127302

Verzoeken voor mij te bieden in veiling 482

19^e Eeuwse Schilderijen & een collectie werken door Oude Meesters 19th Century Paintings & a collection of works by Old Masters

Wij willen eventuele kopers attenderen op de veilingvoorwaarden

Please bid for me in sale 482

Please note conditions of sale

Naam / name dhr/mw _____

Adres / address _____

Postcode / code _____ Woonplaats / city _____

Telefoon / telephone _____

Bankreferentie / bankreference _____

Handtekening / signature _____

E-mail / e-mail _____

Kavel nr. lot no.	Omschrijving description	Maximum bedrag bid in Euro

